

itü mimarlık fakültesi

şehircilik enstitüsü dergisi 7

- ekonomik bölgelerin bölgeler arasındaki farklılaşması ile ilgili önermeler
dr. İhsan Toksoi
- threshold analizlerinde eğikler ve sınırlamalar bölgeler ve kent planlamasında kullanışlı
Örmen Kandı
- polonya'da eğikler teorisi
prof. n. malisz
- karachi metropoliten bölgeler master planı
prof. kemal ahmet arif
- karachi metropoliten bölgesel nazım planı projesi hakkında
birleşmiş milletlerin düzenlenmiş cıdajı milletlerarası uzmanlar paneli raporu
- türkiye'de iç güçler uzaklık ve yerleşme büyüklüğü ilişkileri üzerine;
potansiyel çekim modeli çerçevesinde sayısal bir deneme
dr. İbrahim Şanlı

1973

YAZILAR
articles

2 EKONOMİK BÜYÜMENİN BÖLGELER
ARASINDA FARKLILAŞMASI İLE İLGİLİ
ÖNERMELER
Dr. İlhan Tekeli

20 THRESHOLD ANALİZLERİNİN
EŞİKLER VE SINIRLAMALAR
BÖLGE VE KENT PLANLAMASINDA
KULLANILIŞI
Özmen Kendir

26 POLONYA'DA EŞİKLER TEORİSİ
Prof. M. Malisz

42 KARACHİ METROPOLİTEN
BÖLGE MASTER PLANI
Prof. Kemal Ahmet Arf

75 KARACHİ METROPOLİTEN BÖLGESİ
NAZIM PLAN PROJESİ HAKKINDA
BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN DÜZENLEMİŞ
OLDUĞU MİLLETLERARASI UZMANLAR
PANELİ RAPORU

81 TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇLER UZAKLIK
VE YERLEŞME BÜYÜKLÜĞÜ
İLİŞKİLERİ ÜZERİNE:
POTANSİYEL ÇEKİM MODELİ ÇERÇEVESİNDE
SAYISAL BİR DENEME
Dr. İbrahim Şanlı

KORUNULACAK
DEĞERLER
disappearing values

99 KORUNMASI GEREKEN DEĞERLER:
YEREYSEL ÖLÇEKTE KORUMA VE
GELİŞTİRME ÜSTÜNE BİR ÖNERİ
Dr. İbrahim Şanlı

103 BOĞAZIÇI İMAR YÜKSEK KURULU
KANUNU ÖN TASARISI

EK BELGELER

105 KİTAP ELEŞTİRİSİ
Dr. Yücel Ünal

ÖZETLER
Summary

107

ÖNSÖZ

Birleşmiş Milletlerin şehirleşme sorunlarına verdiği önem Karachi Metropolitan Alanı Master Plan çalışmalarına yapılan maddi ve teknik yardımlarda yansımaktadır. Bu desteğin en Hginç ve olumlu yönlerinden biri de plan yapım yanında plan değerlendirilmesine verilen önemdir. Gerçekten yapılan planların, planlama süreci de dahil olmak üzere, bir experler gurubu tarafından eleştirilmesini sağlamak üzere uluslararası dört üyeden oluşan bir panel teşkil edilmiştir.

Birleşmiş Milletler temsilcisi Evner ERGUN'nun başkanlığındaki panel de Profesör Sigurd Grava, Profesör Leo Jacobson, Profesör Kenzo Tange gibi mimarlık ve planlama dalında değerleri bilinenler yanında Kürsümüz ve Enstitümüz şefi Profesör Kemal Ahmet ARU'nun da bulunması akademik toplumumuz adına kıvanç vericidir.

Aşağıdaki yazıda bu çalışma planlama yöntemi planlama alanı ile ilgili veriler ve bunların alternatif planlarla değerlendirilmesi yönlerinden açıklanırken ekli panel raporu ile de experlerin düşüncesi belirtilmektedir.

karachi metropoliten bölge master planı

prof. kemal ahmet aru

GİRİŞ

1970 martında, Pakistan Devleti ile Birleşmiş Milletler "Özel fon" seksiyonu arasında "Karachi metropoliten bölge Nazım Planı" nı hazırlamak için, Birleşmiş Milletlerin Teknik ve Malf yardımlarda bulunacağı hususunda bir anlaşma yapılmıştır.

Bu anlaşma gereğince, Pakistan devleti Karachi'de bir "Master plan departmant" (MPD) kuracak, ve Birleşmiş Milletlerin seçeceği bir özel proje firması ile iş birliği yapması sağlanacaktır.

Prof. K. Ahmet Aru
İTÜ Mimarlık Fakültesi
Şehir Yeneleme
Şehirsel Tasarım
Kürsüsü

Bu arada çok evvel kurulmuş olan "Karachi development Authority" (KDA) nın de bu çalışmalara katılması ön görülmüştür.

Bu yazı sonunda raporları ve isimleri ekte sunulan panel grubu, Karachi de dokuz günlük bir yoğun çalışma yapmış, metropolu ve bölgeyi incelemiş, proje firması, KDA ve MPD nin uzmanlarının, proje ve önerileri hakkındaki açıklamalarını dinlemiş, yaklaşık otuz kişilik bir heyetle, şehrin çeşitli sorunları ve projedeki öneriler üzerinde tartışmalar yapmış ve iki yıla yakın süren çalışmalar üzerindeki görüşlerini belirtmişlerdir.

"Padco, Polytechna - Terplan" Amerikan -Çekoslovak proje ekibi Birleşmiş Milletler tarafından seçilmiş ve 1 Şubat 1971 de başlayan Araştırma ve Planlama Çalışmalarının birinci safhası tamamlanmış bulunmaktadır.

Proje firması Araştırma, analiz ve önerilerini üç ciltlik bir kitap halinde hazırlamış ve işin birinci safhası olarak, birleşmiş milletlere sunmuştur.

Birleşmiş Milletlerin bu projeyi yürüten (Asya, Avrupa ve Ortadoğu) Teknik işbirliği seksiyonu, Karachi için hazırlanmış olan bu ön çalışmayı, Pakistan resmi otoritelerine ve planlama millî komitesine sunmadan evvel, uluslararası bir uzmanlar heyetinin, proje hakkındaki görüşünü almak istemiş ve 1 - 9 Ekim 1972 tarihleri arasında yapılacak Panel çalışması için beş üyeden oluşan bir heyeti Karachi'ye davet etmiştir.

Columbia Üniversitesi, Şehir Planlama bölümü başkanı Profesör Sigurd GRAVA, Wisconsin Üniversitesi şehir ve bölge planlama Profesörü Leo JACOBSON, Tokyo Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Profesörü Kenzo TANGE ve Birleşmiş Milletler temsilcisi ve Orta Doğu Teknik işbirliği seksiyonu şefi Ergun EVNER' den oluşan Panel heyetine, panel üyesi olarak katılmış olmaktan ötürü büyük bir zevk duyduğumu burada ifade etmek isterim.

Tartışmalar çok canlı geçmiş, Pakistanlı meslektaşlarımız, Birleşmiş Milletler uzmanları, proje gurubu, ve davetli panel heyeti Karachi metropolünün planlanmasında geleceğe ait kabullerini, sorunların birer birer analizleri yapılmak suretile, projenin önerileri incelenmiş, çeşitli yönlerde karşı öneriler yapılmıştır.

Panel heyeti, Birleşmiş Milletlere sunduğu raporda, plan hakkında görüşlerini ve çalışmanın ileri safhaları için tavsiyelerini belirtmişlerdir.

Birleşmiş Milletler yardımı ile, büyük külfetler karşılığı hazırlanmış olan bu projenin üç ciltlik raporlar ve planlamaya ait bir özeti, bu yazıya eklemeyi yararlı bulduk.

Pakistan, Karachi bölgesi ve Karachi şehri hakkında raporlardan özetlediğimiz genel bilgilerden sonra proje firmasının iki alternatif şeklinde sunduğu önerilerin karşılaştırmaları yapılmıştır.

2000 yılını hedef olarak alan planla, halen 3,5 milyon olan Karachi nüfusunun 12 - 15 milyona yükseleceği kabul edilmiş ve çalışmaların bu safhasında fiziki plan önerisine, biraz erken geçilmiş kısmını vermektedir. Yaklaşık 4 misli artacak nüfus için önerilmiş olan arazi kullanım şekli üzerinde, panel gurubu endişelerini belirtmiş, ve bu çapta bir dev şehrin fiziki planlamasında çeşitli modeller geliştirmeden "yoğun yatırım", "dağınık yatırım" şeklinde, biri diğerinden çok az farklı bir planlama ile yetinmeleri eleştirilmiştir.

Özellikle bu bölgede suyun yetersizliği raporlarda belirtilirken, 15 milyon nüfusun, bölge ölçüsünde olmayan bir davarla bugünkü şehrin çevresini saran 50 şer binlik yerleşme üniteleri ile oluşan planlama düzeni, oldukça düşündürücüdür.

Bu bölgede Büyük Indus nehri yegâne hayat kaynağını teşkil etmektedir. 15 milyon nüfusu nehrin batısında, bir noktada toplamak yerine, Indus nehri boyunca bölgeye dağıtmak üzere yapılacak bir planlama düzeninin daha tutarlı olacağı üzerinde tartışmalar olmuştur. Diğer taraftan kuzey doğuda 160 Km mesafede 800.000 nüfuslu Haydarabad şehrinin, ve çevrede diğer yerleşmelerin metropoliten büyük sistem içine alınmamış olması da eleştirilmiştir.

Bu eleştirelere ait diğer hususlar yazımızın sonunda verilen Panel uzmanlar gurubu raporlarında yer almaktadır.

PLANLAMA-
DA KABUL
EDİLEN YÖN-
TEM

Planlama çalışmalarının üç safhada yapılması düşünülmüştür. Birinci safhada mevcut bilgilerin operasyonel duruma sokulması, derinlemesine çalışmaları gerektiren durumlar ve bilgi boşluklarının ortaya çıkarılması, ilerideki çalışmalarda hükümetin tutumunun ve kararlarının yön gösterebileceği meselelerin ortaya konması bölgenin fiziksel ve ekonomik gelişmesi yönünden ön plan alternatiflerinin hazırlanması ve uygulama

yöntemlerine değin ön-tavsiyelerin yapılması öngörülmüştür .
İkinci safhanın birinci safhada ortaya konan ihtiyaçlar çerçevesinde hazırlanmış bir çalışma programı gereğince yürütülmesi söz konusu olup özel planlama kararlarına destek teşkil edecek çalışmaların ve birinci safha sonunda geliştirilen alternatif plan tekliflerinin daha ayrıntılı olarak incelenmesi yanında uygulama için gerekli tavsiyeler üzerindeki çalışmaların da sürdürülmesi düşünülmüştür.

İkinci safhanın sonunda geliştirilen alternatif planlardan birinin seçimi ve projenin tamamlanması için ayrıntılı bir programın hazırlanması söz konusudur.

İkinci safhayı takip eden dönem öncelikle tekliflerin kesinleşmesine ve uygulama için tavsiyelerin hazırlanmasına ayrılmıştır.

Birimi Birinci Safhanın Yapı ve Amacı

1. Bulguların mevcut tutum ve eğilimler yönünden özetlenmesi.
2. Ana meselelerin ortaya çıkarılıp planda ele alınması.
3. Hükümet yönünden opsiyonların ortaya çıkarılması.
4. İkinci etap için enformasyon kesikliklerinin çıkarılması .
5. İkinci etap için iş programına yardım.
6. Acil eylem için planın bir baz teşkil etmesi. (Örneğin , iki plan olumlu bulunursa bazı acil projeler bunlara dayan-
dırılabilecek .)

Planlamaya Yaklaşım :

Projenin temel amacı, önemli ve önemli derecede farklı yaklaşımları saptayarak hükümetin emrine verip metropoliten ve bölge gelişmesini kontrol etmesini sağlamak.

Bunun için CIP (Concentrated Investment Plan) alternatifleri önerilmiştir. Birincisi üretimi bazı süregelen eşitsizliklere rağmen maksimize etmeyi, ikincisi de kısa vadedeki üretim kısırlıklarına rağmen en kısa zamanda eşitsizlikleri önlemeye yönelmiştir.

Bu iki planın da organizasyon, hukuk, finansman ve maliyet, (Ödeyenler, fayda görenler) yönünden sorunları irdelenmiştir. Çalışma 5 ana kavram çerçevesinde yürütülmüştür.

1. AMAÇLAR : Genel olarak ortaya konuyor. Ve aile geliri, hükümete gelir, konut kalitesi, şehirsal hizmet seviyesi gibi yönlerden ele alınıyor.
2. DURUM ve POLİTİKA DEĞİŞKENLERİ : (Kontrol edilemeyen, edilebilen)

Kontrol edilemeyen : Ülke çapında nüfus ekonomisi vs. maliyet, ödeyen, faydalanan meseleleri. Bu değişkenler birbirine bağımlı olabilir. (Ulaşım fiyatı - İthalat, v.s. gibi)

3. HEDEF GURUPLARI : Bunlar, ülke, bölge, metropoliten alan, şehir nüfusu, gelir gurupları gibi durumları plan değerlendirme yönünden önemli olan guruplardır.
4. PERFORMANS ÖLÇÜLERİ : Maliyet, kâr ve bunların hedef gurupları arasındaki dağılımlarını etkileyen ölçüler. (Servisler, ortaya çıkan bölgesel ülkesel gelirler v.s.)
5. DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ : İkinci etapta toplanacak iyi data ve enformasyona dayanılarak alternatifler arasında seçim yapılacaktır.

Planın yaklaşım yönünden özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir :

- a. Fiziksel planlama yerine bütün yönleriyle dengeli planlama oluş,
- b. Metropoliten plan ile bölge ve ülke planının bağlanması,
- c. Bölgenin şehri değil, şehrin bölgeyi domine etmesi,
- d. Kısa vadeli planlamanın uzun vade planlama ile beraberliği,
- e. Tahmin edilemeyen durumlara göre flexibilitenin sağlanması,
- f. Bitmiş plan değil opsiyonları gösteren alternatiflerin ortaya çıkarılması,
- g. Alternatifleri değerlendirmede performans ölçüleri,
- h. Halkın planlamaya katılmasının sağlanması,
- i. Kısa zamanda problemleri ortaya çıkaracak bir etap ayarlanması ,

II. KARACHI METROPOLİTEN PLAN - LAMA, 1. SAFHASI

GENEL BİLGİLER

Karachi bölgesi ve Metropoliten alanının gelecekteki otuz yıllık gelişmesi, gelişmenin gerçeklerine uygun sınırlar içinde ve 1974 yılına kadar bitirilecek olan plan çerçevesinde düşünülmektedir.

A. PAKİSTAN

Pakistan 1955 den bu yana 4 kalkınma planı tatbik edegelmiştir.

1955 - 1960 - Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı.

1960 - 1965 - İkinci " " " "

1965 - 1970 - Üçüncü " " " "

1970 - 1975 - Dördüncü " " " "

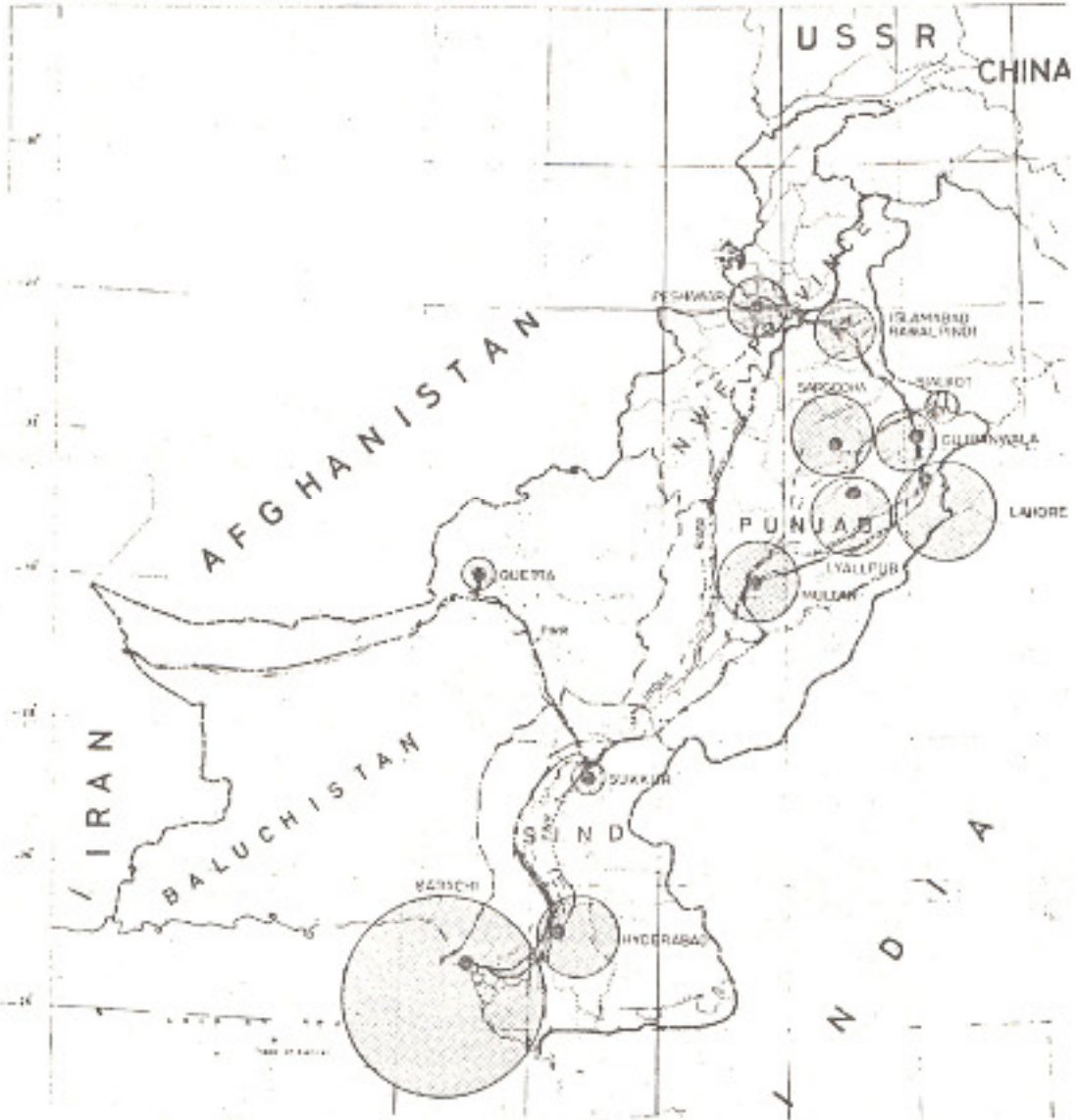
Yüzyıl önce 58 bin nüfusu olan Karachi şehrinin nüfusu bugün 3,5 milyona yaklaşmıştır. Bu durum Karachi'nin 62 milyonluk bir ülkenin yegane büyük limanı olmasından ileri gelmektedir. Bu nüfusun otuz yıl sonra 12 - 15 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Karachi büyük bir alana dağılmış bir şehir o -

lup, bir veya iki katlı binalardan meydana gelmiştir. Nüfus kesafeti, Asya'nın diğer büyük şehirlerine nazaran daha düşüktür. Bu gelişme, ekonomik, sosyal ve idari meseleler ve problemler ortaya çıkarmaktadır. Örneğin, İşsizlik, Gelir dağılımında yetersizlik, Su yokluğu, Konut sorunu, Kanalizasyon, Ulaşım ve taşıma, Eğitim, Sağlık ve bunlara benzer meseleler gibi.

Şehirleşmenin bu kötü neticelerine şimdiden çare aranmazsa, ilerde daha da fena neticelerin doğacağı açıktır.

NÜFUS ARTIŞI VE İŞGÜCÜ :

Son elli yıl zarfında hızlı bir nüfus artışı baş göstermiştir. 1971 de Pakistan'ın şehirselle nüfusu 16,8 milyondur ki bu da genel nüfusun % 28 i olmaktadır. Şehirselle alanlardaki işgüçlü oranı, kırsal alanlara nazaran daha düşüktür.

Batı Pakistan Şehirselle Yerleşmeler

EKONOMİK GELİŞME :

Başta tarım olmak üzere, dokuma, başlıca gelir kaynakları arasındadır. 1967 - 68 de şehire alanların toplam milli gelire katkısı % 60 olmuştur. Devlet, vergileri daha ziyade endüstriden elde etmektedir. Tarımdan çok az bir vergi sağlanmaktadır. Bu sebeple vergiler daha ziyade şehirseldan gelmektedir.

Milli işgücünün yarısından fazlası tarımla uğraşmakta, % 13,5 u dokuma ve madencilikle ve % 13,3 ü endüstri işçisi olarak çalışmaktadır.

Kırdan şehire göç sebebiyle tarım işçisinin artma oranı giderek düşmektedir.

Şehirseldanlardaki aile geliri köyseldanlara nazaran çok yüksektir.

COĞRAFİ DENGESİZLİKLER VE KAYNAKLARIN TAHSİSİ SORUNLARI

Ülke çapındaki milli gelirin eyaletlere taksimi ve aynı zamanda amme ve özel yatırımların yine eyaletler arasında dağılımı gözönünde tutulursa, büyük coğrafi dengesizlikler göze çarpmaktadır. Bu bakımdan devletin bölge kalkınması ve geri kalmış alanlarda şehirseldan merkezlerin kurulması görevini üzerine alması icap etmektedir.

ŞEHİRLEŞME, ENDÜSTRİLEŞME VE KÖYSEL KALKINMA ÜÇLÜSÜ ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Bugün Pakistan'ın büyük ölçüdeki imalat müesseseleri, şehirseldan sahalarda tesis edilmiş olup, devlet, vergilerin büyük bir kısmını bu sahalardan elde eder. Şehirseldan nüfus ve şehirseldan işgücü büyük bir hızla artmaktadır. Bunun başlıca iki nedeni vardır !

1. Şehirseldan alanlardaki imalatın ve diğer iktisadi faaliyetlerin artması

2. Kırsaldan alanlardan şehirseldan alanlara olan iç ve dış göçler.

1971 de Pakistan'ın en büyük iki şehirseldan merkezi, Karaşi ve Lahore olmuştur. Karachi daha ziyade endüstri merkezi iken, Lahore civarındaki tarımsaldan Şehirleşme şüphesiz ülkenin önemli şehirseldan alanlarında büyük nüfus yığılmalarıyla beraber gelecektir. Karachi gibi halen ulaşım ve diğer alt yapı olanaklarına sahip bölgeler göçmenler için çekici olacaktır.

Bölgede Karachi dışında beklenen gelişme örgülerini ortaya çıkaracak çeşitli faktörler incelenince 2.000 yılına doğru şehirseldan gelişmenin çoklukla Hab Chauki'den Gharo'ya kadar uzanan ve Gadap'ı da içine alan bir şehirseldan yığılma - conurbation-

boyunca olacağı sonucuna varılmıştır. Bu durum bugünkü merkezi alan üstündeki baskıyı rahatlatmaya yardım edecektir. 2000 yılına doğru şehirselleşme alanında 12 ilâ 15 milyon insan yaşayabilir ; yığılma alanı dışında ise 500000 ilâ 800.000 çiftçi nüfus ve 400.000 ilâ 700.000 arasında da ziraat dışı nüfus bölgesel kasaba ve hizmet merkezlerinde beklenebilir. 2000 yılından sonra da şehirselleşme nüfusunun daha yayılması ve bazı bölgesel kasabaların önemli merkezler olması söz konusudur.

Hab Chauki/Gharo alanı dışında önemli bir şehirselleşme ihtimali çok belirsizdir. Kuvvetli hükümet müdahalesi bunu yaratabilirse de bunun olması ihtimalinin azlığı yanında pek de arzu edilir olmayışı söz konusudur. Birçokları bunu arzu edilir olarak görmektedir, (Karachi'nin bugün bile çok büyük olduğu inancına dayanarak), fakat önemli faktörlerin ön analizi şimdilik şehirselleşmenin devamının hem ekonomik hem de sosyal yönden mantıklı olduğu intibasını vermektedir. Bölgeler arası eşitlik önemli bir politika sorunu ise de Hab Chauki / Gharo yığılması dışında önemli bir şehirselleşme önerilmemektedir. Şehirselleşmeye hizmet eden ziraat ve ilgili hizmet eylemleri bölgenin diğer kısımlarına büyük ölçüde gelişme getirebilecektir. Ülkenin diğer taraflarında daha üretici alanlardaki gelişmede belki de ülke ve vilâyetler bölge içinde büyük ölçüdeki desentralizasyondan daha fazla yarar sağlayabilir.

Bu hükümlerin de ikinci safhada gözden geçirilmesinin gerekliliği de açıktır.

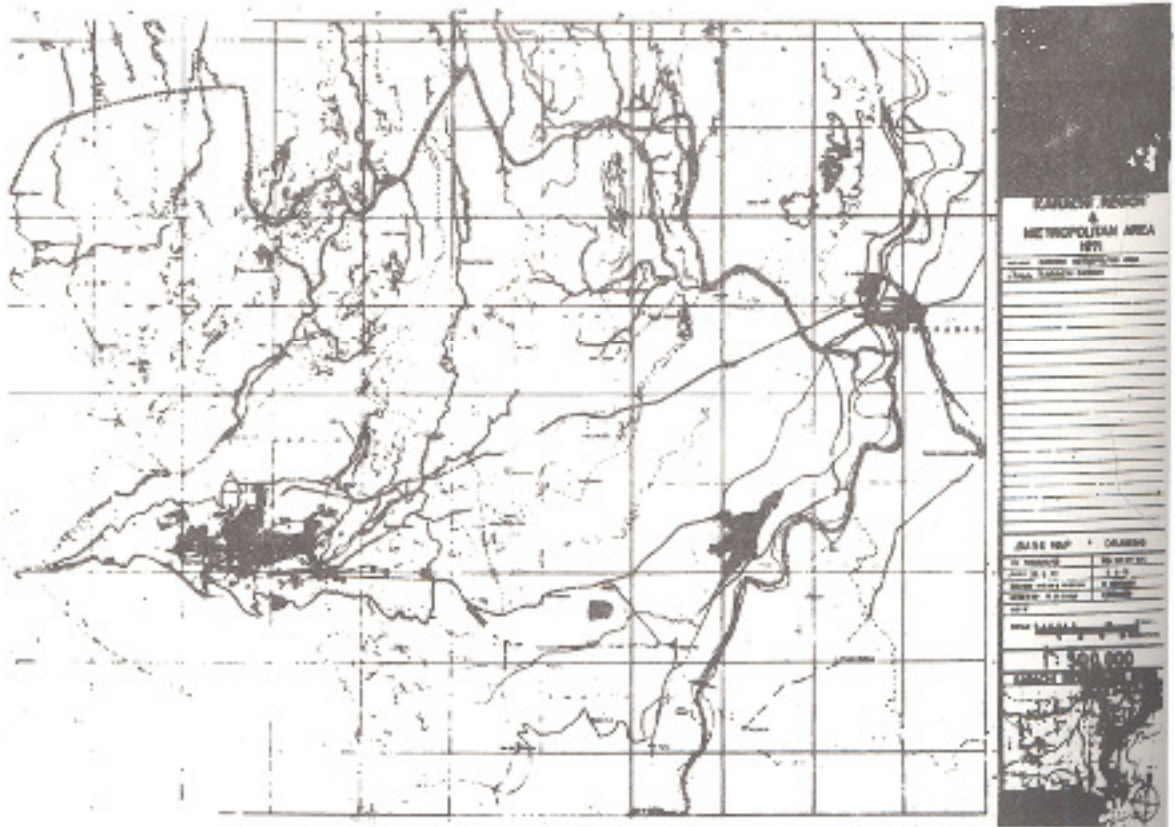
B. KARACHI BÖLGESİ FİZİKİ YAPI, DOĞAL KAYNAKLAR, İKLİM ve SU KAYNAKLARI

Bölge ortalama olarak 7595 mil kare olup, 1961 de nüfusun 2.254.000 dir.

Nüfusun 1.925.000 i şehirselsel (% 85), 329.000 i Kırsal (%15) dir. Karachi ovası Lyarı ve Malır nehirleri tarafından parçalanmış durumdadır. İki büyük göl olan Kalri ve Haleji rekreasyon için geliştirilebilecek en müsait yerlerdir. Turizm için çok önemli olan sahil ve plaj kısımları çok ihmal edilmiş ve geliştirilmesi lâzım gelen yerlerdir. Bölgenin iklimi çok sıcaktır. (Ortalama 90 derece F) dir. Ancak bu durumu denizden gelen serin esintiler hafifletebilmektedir.

Bölge sıcaklığı Haziran - Temmuzda 110 derece F a kadar çıkar . Bu mevsimde sık sık toz fırtınaları da eser.

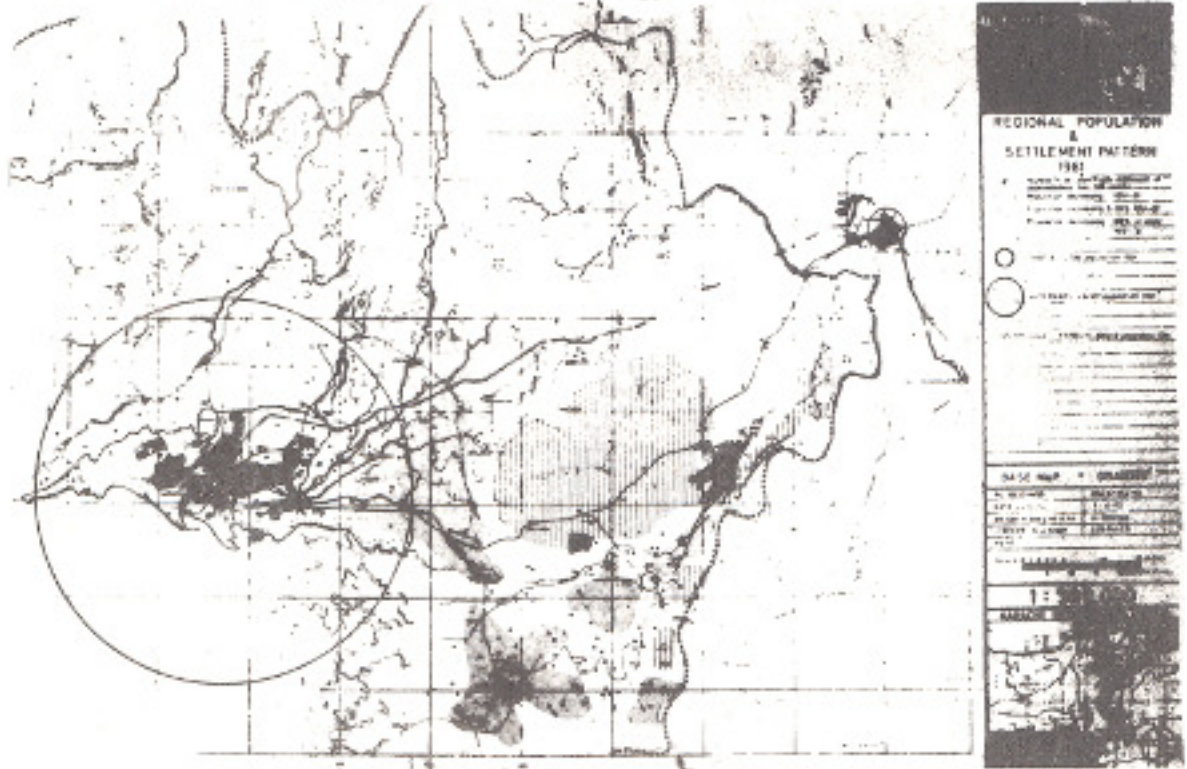
Bölgenin tabii su kaynağı İndus nehridir. Kanallar vasıtasıyla nehirden tarımla sulamada, endüstride ve mahalli kullanmada faydalanılır. Ayrıca iki büyük gölden de istifade edilir. Böyle olmasına rağmen, ileride daha da fazla şehirleşecek olan bölgeye su rezervuarı kifayet etmeyecektir. Şiddetli yağmurlarda su basmalarını önleyecek bir sistem de henüz kurulmamıştır.

Karachi Bölgesi metropoliten Alanı

Bölgedeki 4.900.000 akre : (2.000.000 ha) lık arazinin sadece yüzde 6.6 sı Karachi meskûn alanına kadar Karachi'nin 38.000 ha.lık daha bir alanı kaplayacaktır. Tekrar kullanılma süreçleriyle mevcut suyun yetebileceği ve potansiyel tarım ara-

zisinin tümünün de değerlendirilebileceği söz konusu ise de uzak gelecekteki ihtiyaçlara cevap vermek mümkün olmayacaktır. Bölge potansiyelinin gerçekleşmesi arazi kullanma politikasında ve idaresinde değişiklikler gerektirmektedir.

Karachi bölgesinde nüfusun % 90.7 si Karachi'de yaşadığı gibi şehirselleşmiş nüfusun hemen hemen % 100 ü burada yerleşmiştir.

KARACHI BÖLGESİNİN EKONOMİSİ :

Bölge ekonomisinde de Karachi şehrinin rolü çok önemlidir. Bölgenin tarım dışı insan gücünün % 88 i buradadır. Karachi dışındaki ekonomi genellikle tarıma dayanır.

Karachi şehrinin aşırı derecede şehirleşmesi ve korkunç nüfus artışı, bu nüfusun beslenmesi için bu bölgede tarımın da büyük bir hızla geliştirilmesi ihtiyacını ortaya koymaktadır. Bölgede ormancılık çok mahduttur. Balıkçılık mühim aktivitelerden biri olmakla beraber, bugün için çok gelişmiş bir durumda değildir.

Madencilik bu bölgede çok önemsizdir.

BÖLGESEL ULAŞIM :

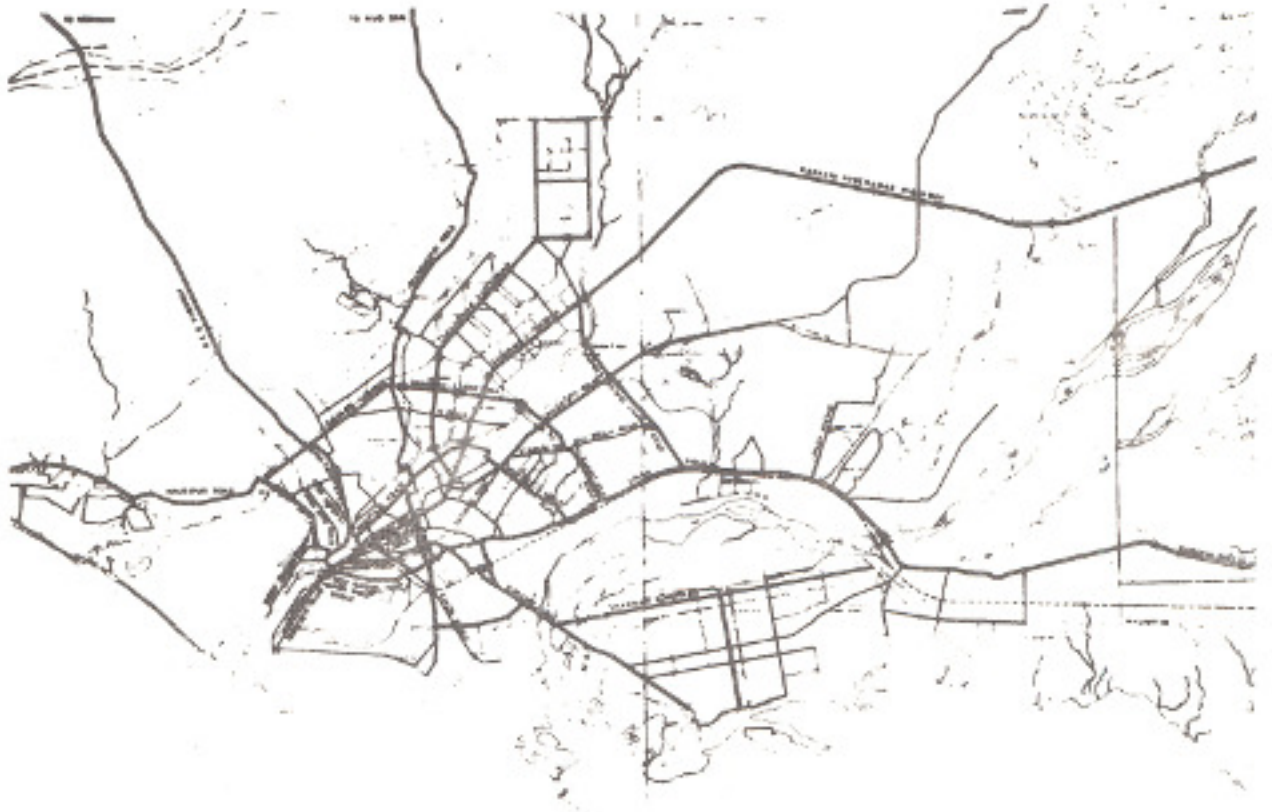
Bölgenin mevcut ulaşım ağı, karayolu, demiryolu, denizyolu ve hava nakliyatı şeklinde göze çarpmaktadır.

Bu konuda mühim meselelerden biri, limanın geliştirilmesi meselesidir. Akaryakıt nakliyatı için gerekli bazı geliştirmelere acele ihtiyaç vardır.

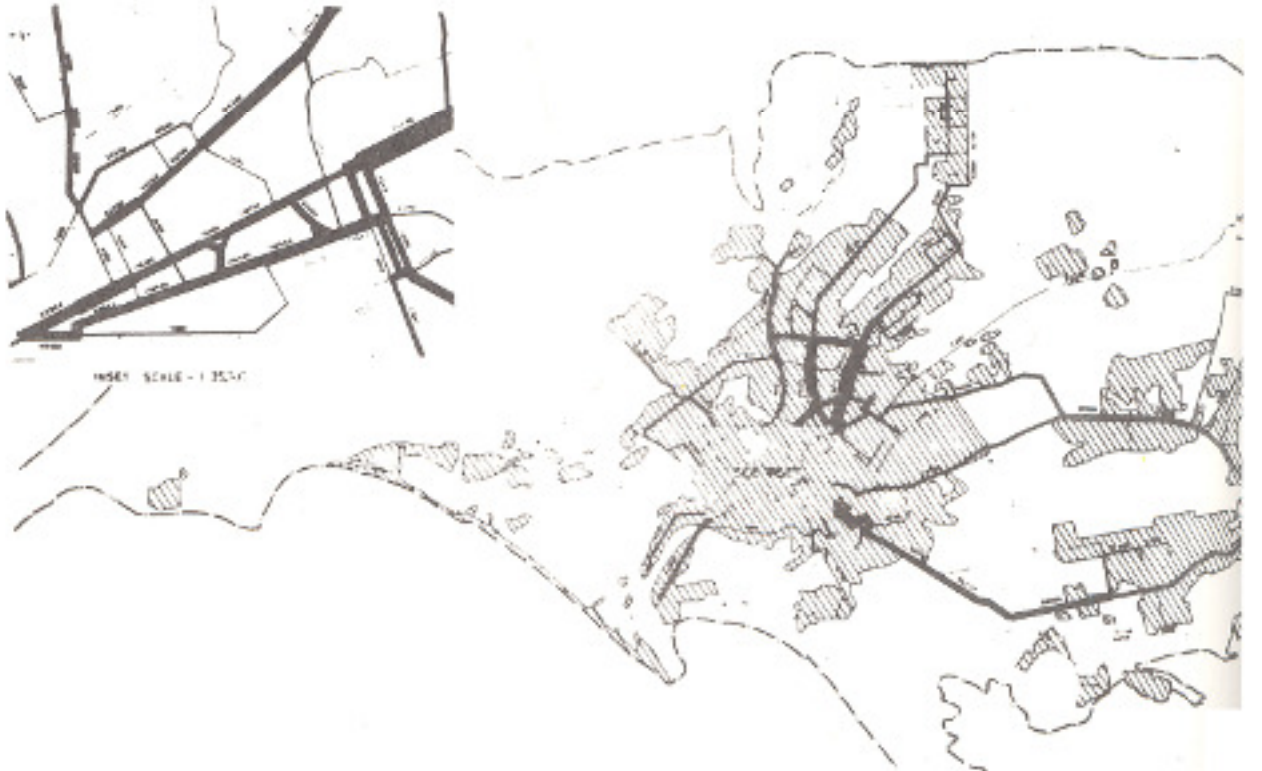
Karachi hava alanı iki pistten müteşekkildir ve yılda bir

milyon yolcu nakli ile kifayetli gözükmetedir.
Bölgenin en mühim karayolları üç tanedir.

1. Karachi - Haydarabad ekspres yolu.
2. Haydarabad - Thatta eski ekspres yolu.
3. RCD ekspres yolu.

Karachi Ulaşım Şebekesi 1971

Karachi 24 saatlik otobüs ve tranvay yolcu hacmi - 1971

ENERJİ :

Bölge elektriği, bölge dışından Sui'den gelen akar-yakıt ile çalışan jeneratörlerden elde edilir. Toplam kapasite 380 MW'dir. Bu yüzden binlerce Karachi'li halen elektriksiz bulun -maktadır.

C. KARACHI METROPOLİ- TAN ALAN

ÜLKE VE EYALET GELİŞMESİNDEKİ ROLÜ

Karachi Pakistan'ın en büyük ve en çok endüstrileşmiş bir şehridir. O bakımdan şahıs başına düşen milli gelirin en fazla olduğu yerdir. Şehirde fakir semtler olmakla beraber zenginliğin merkezi durumundadır. Ekonomik aktiviteler hem modern ve hem de ananevi imkânlarla yürütülür. Bazı im - lât modern teknolojileri kullanırken, pek çok el sanatları da ananevi tarzda yapılmaktadır.

İşgüçü ortalaması % 33 dür. Bunun % 55 ini erkekler % 3.5 unu kadınlar teşkil etmektedir.

Ekonomik aktiviteler çok çeşitli olup ihracat, hükümet ge - lirleri ve kapital birikimi yönünden artış sağlayacak potan - sivelelidir.

Ekonomik sektör	İstihdam	%	Üretim Rupî	%
			(Milyon)	
Ziraat ve Balıkçılık	37.000	3.5	156	2.8
Büyük endüstri, madencilik	173.000	16.4	182	32.9
Küçük endüstri, madencilik	130.000	12.3	228	4.1
İnşaat	57.000	5.4	647	11.7
Kamu alt yapı ulaşım	113.000	10.7	805	14.5
Ticaret	178.000	16.9	875	15.8
Banka, sigorta	15.000	1.4	349	6.3
Ev sahipliği	-	-	149	3.5
Hizmetler	353.000	33.4	461	8.3
Toplam :	1.056.000		5537	

Karachi ülke ve Sind Eyaleti ölçeğindeki gelişmelerde önemli rol oynamaktadır. 1961 de Batı Pakistan nüfusunun % 5 i, Sind eyaletinin % 24 ü ve ülke şehirselsel nüfus toplamının % 22 si Karachi'de idi.

1968 / 69 da Batı Pakistanın gayri safi milli gelirinin % 14 ü ve Sind'in % 50 si Karachi'de üretilmiştir. Yine 1968 / 69 da büyük endüstri yönünden ülke artık değerinin % 42 sini sağ - lamıştır. Ayrıca, Karachi önemli bir tasarruf ve hükümete kazanç sağlayan merkez, ziraat ve diğer ürünler için bir pa - zar, bir hükümet merkezi ve entellektüel ve teknik yaratıcı - lık merkezidir.

Her yıl ülke ve eyaletin göçmenlerinin büyük bir kısmına ve onların geldikleri köylük yerlerdeki ailelerine olanaklar sağlamaktadır. Karachi ayrıca da su ve enerji gibi hayati kaynaklar yönünden önemli bir yoğaltım merkezidir.

Hükümet Karachi'nin potansiyelinden tam faydalanma, veya onun gelişmesini kösteklemek arasında seçim yapmak zorundadır. Her ne kadar Karachi'nin üretim, hükümet gelirleri, ihraç ve birikim yönünden potansiyeli kuvvetliyse de ancak iyi planlanmış bir gelişme ile ödemeler dengesi problemi, fakirlik, tıkanıklık ve rahatsızlıklar önlenbilir.

POLİTİKA SORUNLARI

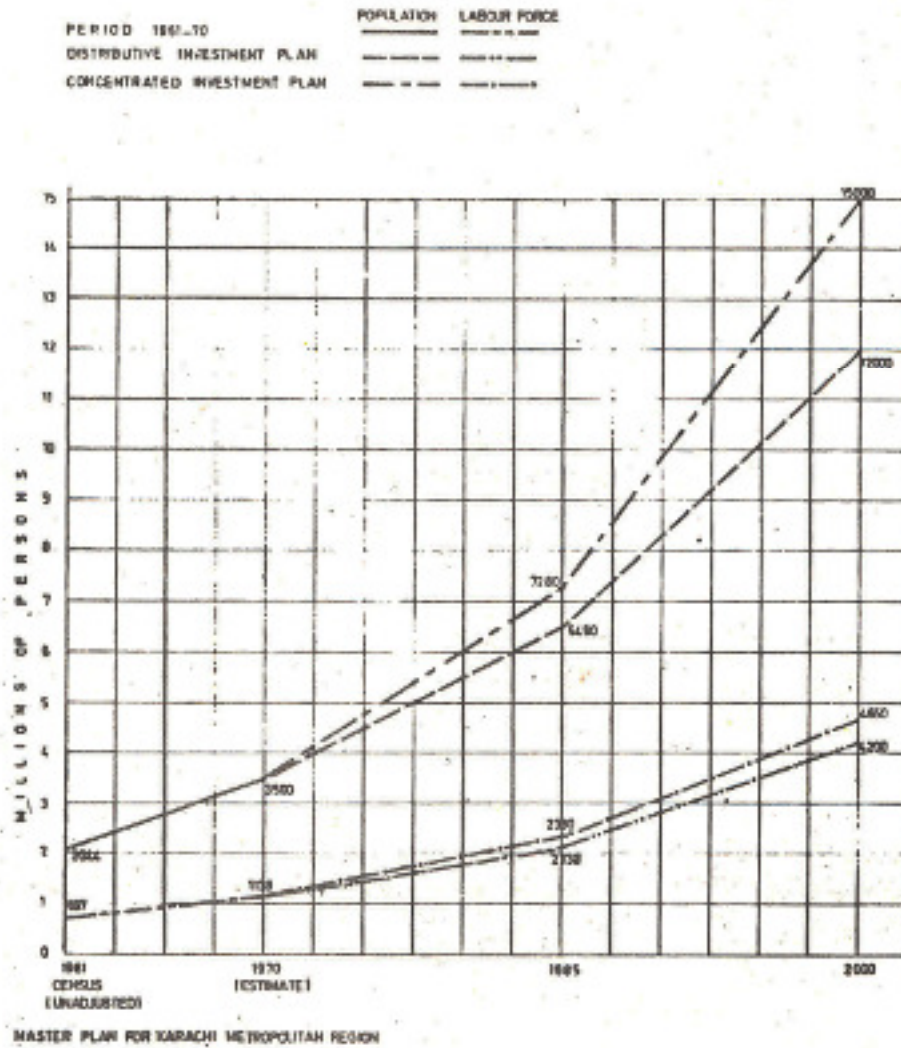
- Bölgenin genel endüstrileşme ve şehirleşmedeki rolü, 12 ilâ 15 milyonluk bir şehirselleşme tek bir şehirselleşme (Conurbation) toplanmalı mıdır ?
- Bölgenin zirai gelişmedeki rolü, bölgenin zirai gelişmesine verilen önem diğer bölgeler lehine azaltılmalı mı ?, yoksa sadece şehirselleşme üzerinde mi durulmalıdır ?
- Bölgenin turizmdeki rolü - Turistik gelişme için gerekli formların kıtlığı söz konusu iken bölge, kuzeydeki doğal güzellikler yönünden zengin alanlarla rekabet etmeli midir ?
- Indus nehrinin sularının tahsisi - Karachi ve bölge Indus'un herkes tarafından istenen sularının büyük bir kısmına ortak olabilir mi ? Nasıl bir politika gelecekte yeterli ölçüde suyu sağlayabilir.
- Enerji tutumu - Enerji yoğaltımında ekonomi nasıl sağlanmalı ? Yeni teknoloji ve sıkı hükümet politikası gerekli gibi görünüyor. Bunlar hemen sağlanıp büyük bir kriz önenebilir mi ?
- Bölge içinde etkilenen guruplar yönünden öncelikler - fonlar ve kalifikasyonlar az iken şehirselleşme alanı, daha küçük merkezler ve köylük alanların ihtiyaçları arasında nasıl dağıtılmalıdırlar. Hangi nüfus guruplarına ve alanlarına öncelik verilmelidir ?
- Bölgenin müstakbel fiziksel formu - bölgenin fiziksel mekânı en verimli bir şekilde nasıl kullanılabilir ? Şehirselleşme için gerekli olanaklarla ziraat, su ve kanalizasyon sistemleri arasında kaçınılmaz çelişkilere karşı nasıl davranılmalıdır.

Liman Gelişmesi - Yeni bir liman geliştirilmeli mi ? nerede? Açık bir liman geliştirilmeli mi ?

Bölgesel Arazi Politikası, Arazi kullanımında nasıl bir tutum verim sağlar, zirai ve doğal yönden değerli alanlara yayılmayı önler ve bir arazi mülkiyet düzeni sağlar. Arazi kıymetlenmesinden ortaya çıkan kapital nasıl dağıtılmalıdır ?

NÜFUS :

Karachi nüfus 1901 - 2000 grafiği 1941 den beri nüfusun hızla büyüdüğünü göstermektedir. Nüfus 2000 yılına kadar 12 ilâ 15 milyonu bulabilir. 1951 den önceki yüksek büyüme hızı 1947 den sonra Hindistan'dan göçlerden dolayıdır. 1951 ile 1961 arasında hız yılda % 6.3 e inmişse de göçün yine de önemli katkısı olmuştur. 1961 den 1971 e kadar büyüme hızı ortalaması % 5.2 olup göç halâ önemli idi. (Bu defa Pakistan'ın diğer taraflarından) 1971 de nüfus 3.5 milyon dolayında büyüme hızı da % 6 nın üstünde idi. 1961 den beri şehrin merkezi kesimlerinde nüfus değişmezken merkeze yakın kesimlerde % 40 ilâ % 50 artış oldu. Merkezden daha uzak alanlarda yeni kasabalar kuruldukça arazi gelişmeye açıldıkça yollar ve hizmetler götürüldükçe de daha hızlı artmalar kaydedilmektedir. Her ne kadar Karachi'ye gelen göçmenlerin çoğu yalnız gelen erkekler ise de şehirde doğurganlık Asya standartlarına göre bile çok yüksektir. Aile planlaması pek tutunamamış olup hükümet de bu konudaki desteğini azaltmıştır .

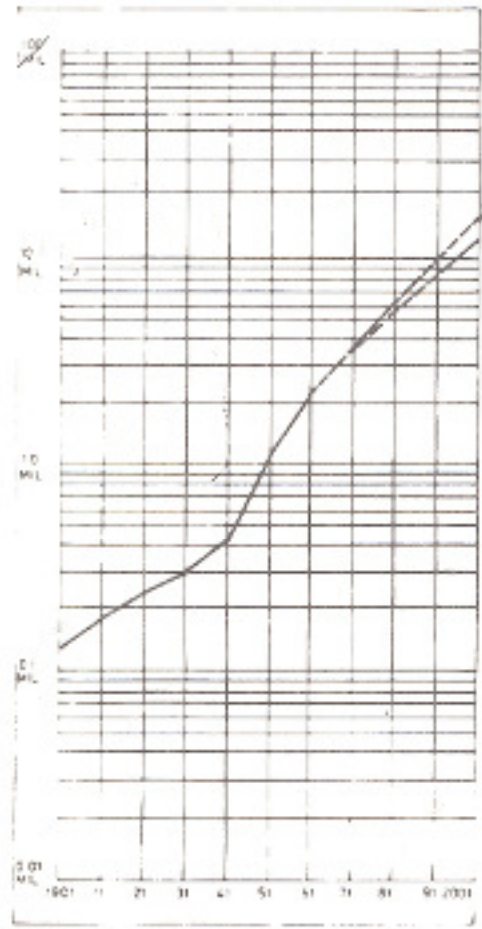

KARACHI POPULATION AND
LABOUR FORCE 1961-2000

1960 - 1969 arasındaki büyük nüfus artışı ve bu artışa paralel konut yapılmamış olması dolayısıyla ortalama hane halkı 5.9 dan 6.3 e yükselmiştir. (Fakir ailelerde Hane halkı ortalaması 5.2, zengin ailelerde 8.8 e kadar çıkmaktadır. Şehirde 800.000 nüfus "slum" larda yaşamaktadır.

Hayat pahalılığına paralel olarak ailenin gelir seviyesinde de göze çarpan bir artma kaydedilmektedir.

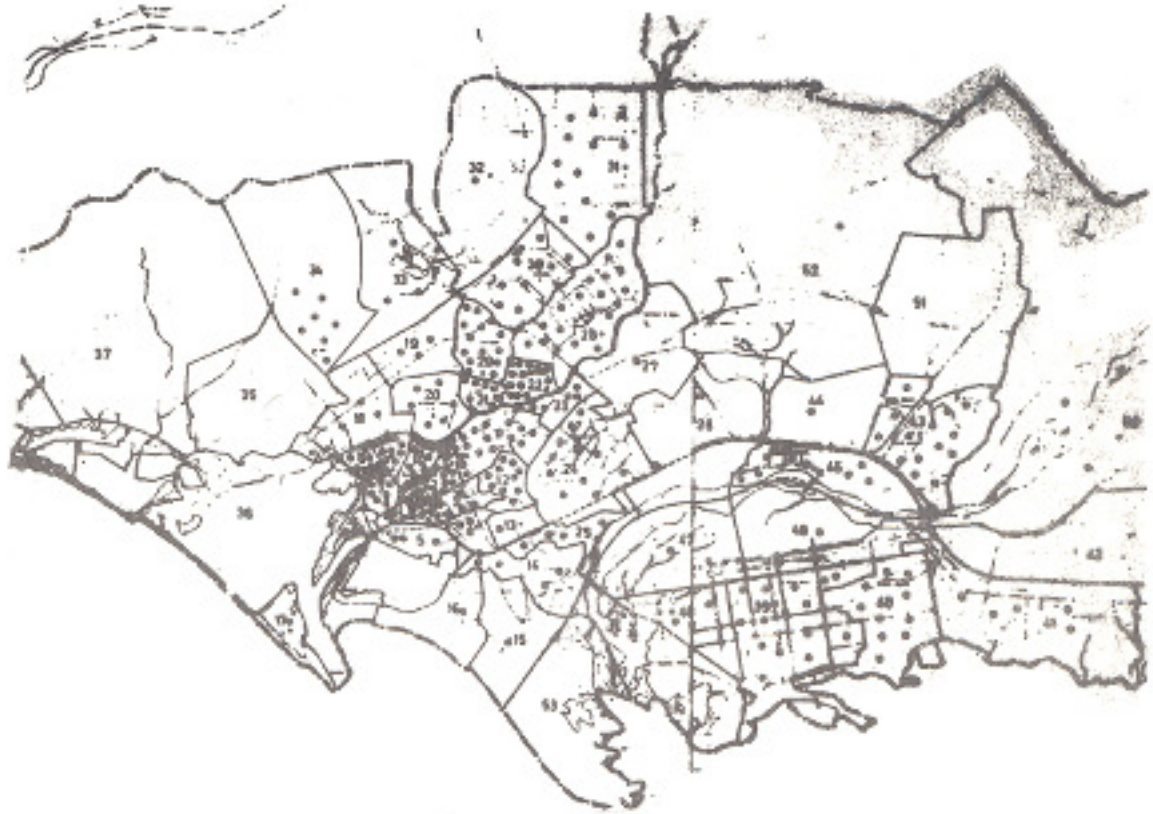
Yaşama şartları Karachi'nin çeşitli kısımları arasında farklılıklar arzeder. Bu farklılıklar, eğitim, sağlık, su kanalizasyon, konut gibi hizmetlerin temin edilip edilmemesinden ve kalitesinden doğmaktadır. Karachi nüfusunun büyük bir kısmı sıtma, difteri, çiçek, kolera, verem gibi hastalıklara tutulmuştur. Bu da cehalet ve bozuk yaşama şartlarından doğmaktadır.

YEAR	POPULATION IN MILLIONS
1901	0.13
1911	0.18
1921	0.24
1931	0.30
1941	0.43
1951	1.13
1961	2.16 (ADJUSTED)
1971	3.50
1981	5.18
1985	7.28
1990	10.0
2000	15.0

MASTER PLAN FOR KARACHI METROPOLITAN REGION

1901 - 2000 Karachi Metropolitan Nüfus Projeksiyonu

- Şehrsel alan sınırı (analiz bölgesindeki tespitler)
 ----- Analiz bölgeleri sınırı 10.000 - 5000 Nüfus

ETNİK DURUM :

Çok sayıda göçten dolayı Karşı'nın nüfusu etnik bir karışım gösterir. 1961 de nüfusun % 426 sı Hindistan'da % 40 ı Karşı' de ve kalanı da Pakistanın çeşitli yerlerinde doğmuştu. Dil kültür örf ve adet farklılıklarından dolayı göçmenlerin şehir hayatına uymaları, ilerleme fırsatlarını sağlanması ve şahsi sıkıntılarını geçiştirmeleri bu etnik kanallarla sağlanmaktadır. Bu durum Karşı'nın fiziksel yerleşme düzeninde aynı yerden gelen göçmenlerin öbekler halinde şehrin belirli yerlerinde yerleşmiş olmasında yansımaktadır.

AİLE BÜYÜKLÜĞÜ VE AİLE GELİRİ

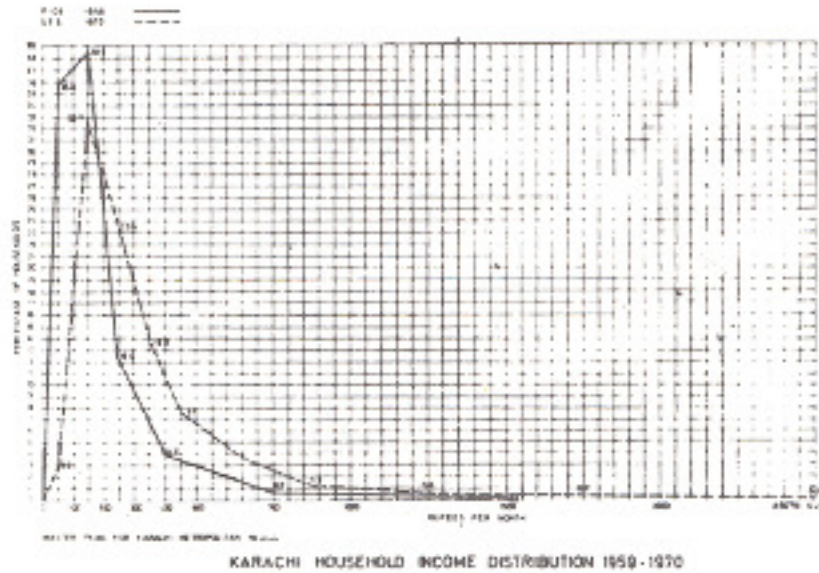
Hızlı nüfus büyümesi ve kısıtlı konut yapımı yüzünden 1960 ile 1969 yılları arasında bir evde oturan aile büyüklüğü 5.94 ten 6.37 ye yükselmiştir. Düşük gelirli aileler için bir büyüklük 5.2 iken en yüksek gelirli için 8.8 idi.

1959 ile 1970 arasında ortalama (median) aile geliri % 32 (yılda 25) artarak ayda 250.5 rupiye ulaşmıştır. "1959 - 70 karşı aile gelir dağıtım" grafiğinde görüldüğü gibi, ortalama gelirin değişmesine rağmen dağıtımda dolayısıyla ailelerin gö-reli durumunda önemli bir değişiklik olmamıştır.

Batı Pakistan'ın harcama pateternine bakılırsa yiyecek ve içeceğin en önemli bütçe harcaması olduğu (düşük gelirli guruplar için % 50 den fazla).

Bunu giyim ve konut % 10 aralık ölçülerle izlemektedir.

Karaşi de uzak ailelere ödemeler düşük gelirli ailelerin gelirinin % 10 kadarını bulmaktadır.

Karachi'de hizmetlerin teknik dereceleri - 1970

YAŞAMA STANDARTLARI

Metropolitan alanın çeşitli yörelerinde suyun, kanalizasyonun konut standartlarının eğitim ve sağlık tesislerinin yeterliliği yönünden büyük farklılıklar vardır. Bu farklılıklar gelir guruplarına bağlıdır, şöyle ki aylık ortalama aile geliri 20 rupi'den az olan yerlerde su ve kanalizasyon bağlantısı olan konut sayısı % 7, düşük kalite konut yüzdesi ise % 52 dir. Aylık geliri 300 rupiden az olan bütün alanlarda nüfusun yarısından fazlası okuma yazma bilmemektedir.

FİZİKSEL ÖZELLİKLER - ARAZİ KULLANIŞI :

Karaşi şehirselleşme için çok uygundur. Büyük bir kısmı deniz seviyesinden iyice yukarıda, hafif drenaj sağlayacak yeterlikte eğimli bir arazisi vardır. Büyüme alanının geniş olmasına rağmen yokuş ve arazi kayma, erozyon ve kum bazı alanlarda gelişmeyi kısıtlayıcı niteliktedir. Bununla beraber zemin taşıma kapasitesi ağır sanayi için bile yeterlidir.

Düz ova ile çankart (kontrast) sağliyan ve meltemlerle serinlenen alanlar potansiyel rekreasyon ve konut alanlarıdır. Şehirsel alan ve çevresindeki zirai alanlar bölge içindeki alanlarla beraber daha entansif ve entegre bir ziraat ve şehirsel alan kompleksi olarak geliştirilebilir.

1970 tespitlerine göre arazi kullanış durumu aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. Buna göre Karşı'de arazinin çok büyük bir yüzdesi ulaşımaya ayrılmıştır. Bunun ana nedeni yeni gelişme alanlarında geniş arazi alanlarının ulaşımı için ayrılmış olmasıdır. Asya standartlarına göre de şehirde çok endüstriyel alan vardır. 1970 de çok yüksek olan gelişmiş boş arazi ve rimsiz arazi geliştirme ve menejmanına işaret etmektedir.

ARAZİ KULLANIŞI, 1970

ARAZİ KULLANIŞI	ALAN(ha)	% G. T.
Konut	6 .723	19.6
Hizmet, Ticaret	1 .726	5.0
Park, Oyun Sahası, Toplanma sahası	542	1.6
Mezarlıklar	497	1.4
Ulaşım, Depolama	7 .149	20.8
Alt Yapı Tesisleri	673	2.0
Endüstri	1 .675	4.9
TOPLAM...	18 .985	55.3
Boş, Gelişmiş	5 .143	14.9
Savunma / Askeri Bölge	10 .244	29.8
TOPLAM.....	15 .387	44.7
GENEL TOPLAM.....	34 .372	100.0

- Kamu elinde geniş arazi olmasına rağmen bu araziler gelişmeyi kontrol için kullanılmamaktadır. Uzun vadeli kiralamalar 99 sene iken kısa vadeli otomatik olarak yenileniyor .

KARACHI LAND USE 1970

- RESIDENTIARY-HIGH INCOME, HIGH DENSITY
- RESIDENTIARY-INTERMEDIATE INCOME, HIGH DENSITY
- RESIDENTIARY-LOW INCOME, HIGH DENSITY
- RESIDENTIARY-HIGH INCOME, LOW DENSITY
- RESIDENTIARY-INTERMEDIATE INCOME, LOW DENSITY
- RESIDENTIARY-LOW INCOME, LOW DENSITY

- METROPOLITAN-GOVERNMENT SERVICES
- METROPOLITAN-HEALTH, EDUCATION & RELIGION
- METROPOLITAN-TRADE & SERVICES
- SUB-METROPOLITAN-SERVICE CENTRES
- INDUSTRY
- WAREHOUSING
- PARKS, RECREATION & ASSEMBLY
- AGRICULTURE

- BURIAL
- QUARRIES, MINING & SALT PANS
- UTILITIES
- TRANSPORTATION
- 1** TRANSPORTATION-PORT KARACHI
- DEFENCE-RESTRICTED
- UNDEVELOPABLE

Bundan dolayı da bu potansiyel değeri olan politika kullanılmamış oluyor.

Diğer alt yapısı sağlanmış araziler kullanılmadan yeni alanlara alt yapıyı götürmekle arazi spekülasyonu teşvik edilmiş oluyor. Arazinin kullanılmaması önlenemiyor. Geniş ölçüde boş arazi bugün için onu geliştirme olanağına sahip olmayan insanlar veya kuruluşlar tarafından spekülasyon veya uzun vadede geliştirmek için satın alınmıyor. Dolayısıyla enfastrüktür kapasitesi altında kullanılmakta ve arazi için yüksek talep varken düşük yoğunlukta bir şehirselleşme ortaya çıkmakta.

Bugünkü arazi sahipliği politikası sosyal mobilitiyeyi gelir dağılımını ve sosyal ihtiyaçların tatminini zorlaştırmakta. Bu duruma bir çözüm bulunmalı ki mağdur halk kütleleri emlak emniyeti ile şehirlerinin büyümesine katkıda bulunabilsinler.

KONUT

1948 den beri konut için bol miktarda amme yatırımları yapılmasına rağmen, konut durumu çok kritiktir.

1969 da, üç mühim hizmet olan su, elektrik ve kanalizasyona sahip olan ailelerin genel nüfusa oranı % 16 gibi küçük bir rakamdır.

Ailelerin % 54 ü bir tek odalı yerlerde yaşamaktadırlar. Bu durumlara rağmen hükümetin tesirli bir mesken politikası ve programı da yoktur. Toprak spekülasyonu ve gecekonduculuk alıp yitirmüştür. Konut ve toprak kullanma meselelerini halledecek iyi bir organizasyon olmadığı gibi, bu işin finansmanı da yeterli ve organize edilmiş değildir.

Mesken politikasının mühim meselelerinden biri de, münferik ailelerin mesken için ödeme güçlerinin tespiti meselesidir. Eve ödenen miktarın tam kazanca oranı çok değişmeler göstermektedir. Az gelirlilerin ödeme yüzdelerinin çok daha yüksektir.

Büyük ölçüde kamu yatırımlarına rağmen Karaci'nin konut durumu düzelmemiş, kötüleşmiş ve eğer kararlı davranılmazsa daha da kötüleşecektir. Evlerin sadece küçük bir kısmında su kanalizasyon ve elektrik olup çok aileler de bir tek odada yaşamaktadırlar. Hükümetin etkili bir konut programı olmadığı gibi konut için bütçe tahsisatı yok veya çok azdır.

- Hükümet tarafından desteklenen bir konut politikası yoktur. Şimdiye kadar yapılan projeler belli bir ölçüde iseler de gerekli gayretlerin çok altında kalmaktadır.

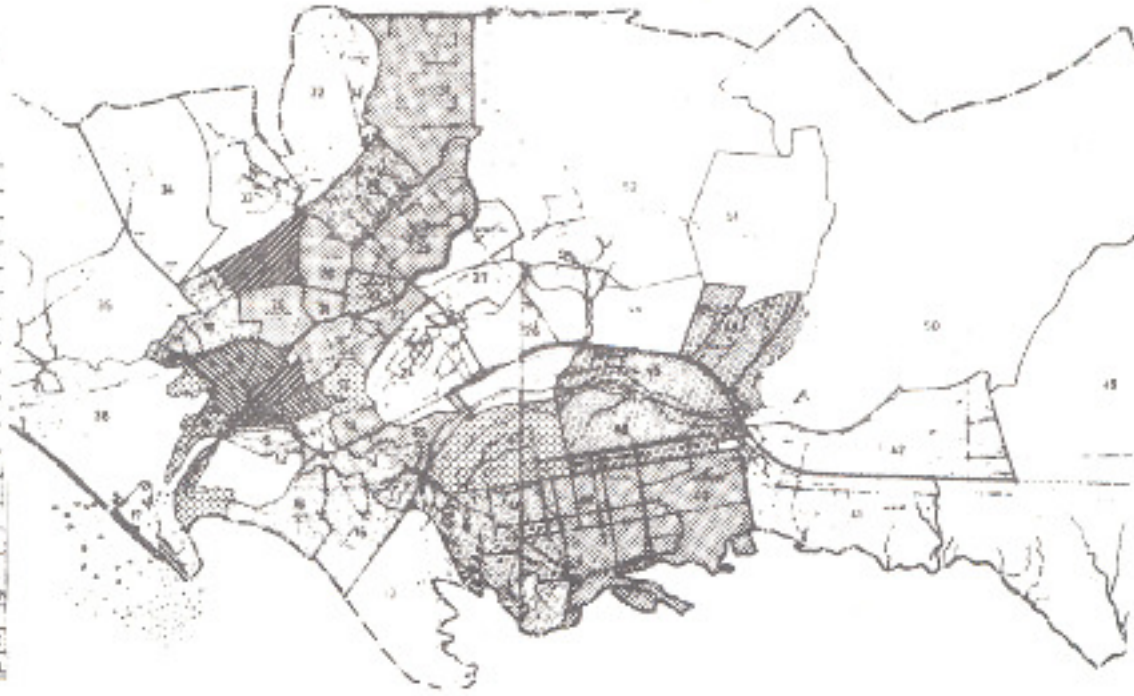
KONUT FİNASMANI - Sadece bir tek kuruluş uzun vadeli konut finansmanı sağlamaktadır ve bunun etkisi de çok az olmuştur.

**KARACHI HOUSING : PERSONS
PER NET RESIDENTIAL
ACRE, 1969**

--- BOUNDARY OF URBAN AREA	
--- BOUNDARY OF ANALYSIS ZONES	
23 ANALYSIS ZONE NUMBER	
NA	0 --- 49
NA	50 --- 99
NA	100 --- 149
NA	150 --- 199
NA	200 --- 299
NA	300 --- 399
NA	400 --- 499
NA	500 --- 599
NA	600 --- 699
NA	700 --- 799
NA	800 --- 899
NA	900 --- 999

NOTE: NA = NOT APPLICABLE THESE DENSITIES
DO NOT EXIST WITHIN KARACHI URBAN
AREA. SEE TEXT.

NOTE: THE DENSITY SHOWN IN EACH ZONE
REPRESENTS ONLY THE RESIDENTIAL
AREA IN THE ZONE.

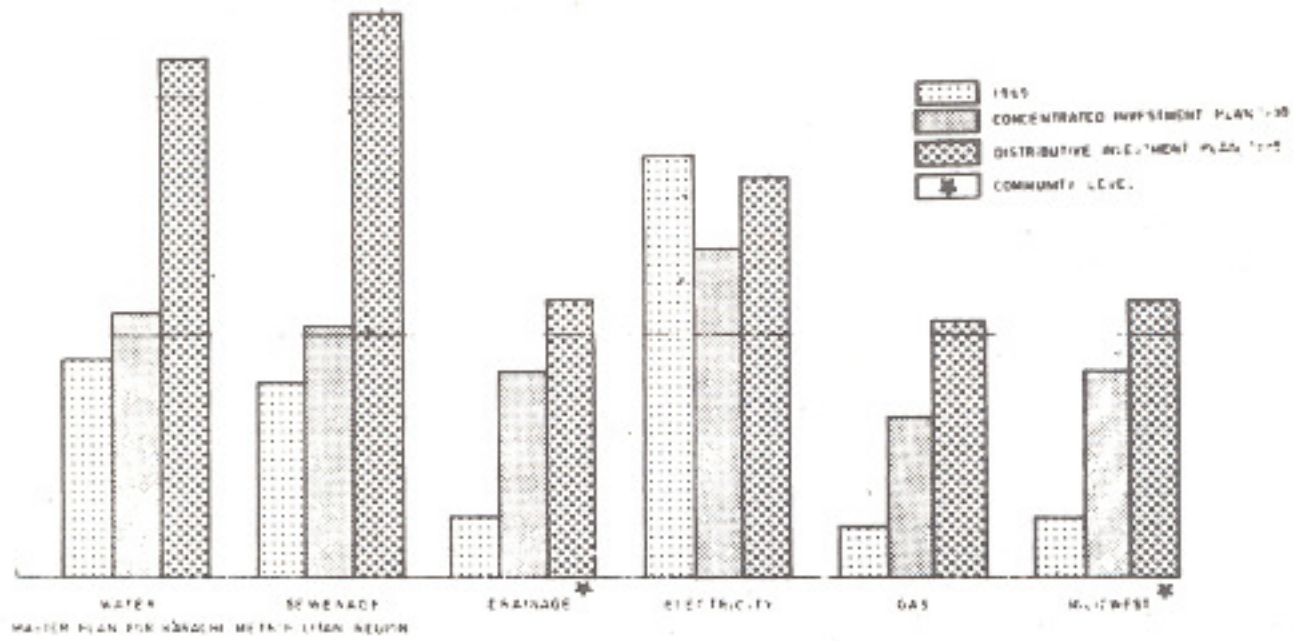
Konut inşaatının, olanaklarının arsa, ve döşeme alanlarını ve arazi kullanma indekslerinin dikkatli incelenmesinden sonra Karaçi'de 9 tip konut tespit edilmiştir.

1969 da her konut birimindeki insan sayısı 6.4 olup her yapıya da 1.04 konut birimi düşmekte idi. Tiplerin analizi de 1960 dan beri çok küçük bir değişme olduğunu göstermiştir. (Halbuki gerçek aile geliri ve ortaya konut birimi büyüklüğü bu zaman içinde çok artmıştı.) Her üniteye düşen oda sayısı 1.69 idi. Birçok konut tiplerinde sağlık içinde bir yaşantı için gerekli olan servis ve üniteler yönünden büyük eksiklikler var.

Sermayesi kısıtlı olup çok az sayıda küçük borçlar vermekte, bundan dolayı da düşük gelirli insanlar çok yüksek faizle faizcilerden para almak zorunda kalmaktadırlar. Finansman yönünden özel sektör kapitalinin büyük kısmını mobilize edecek yeni bir yaklaşım olmadıkça hiç bir gerçek düzelmeyecek.

Her odaya düşen insan sayısı düşük gelirli aileler için 4.7, yüksek gelirli için 2.8 olup bu rakam belki de artmaktadır

1969 net hektara yoğunluk 500 kişi idi. Bu rakam 125 ilâ 3.300 arasında değişirken sadece bazı yerlerde 1250 nin üstüne çıkmakta idi. Bugünkü durumun analizi ortalama yoğunluğun 1.000 e çıkarılabileceğini göstermiş ve buna göre de eksik ve fazlalığı olan alanlar tesbit edilmiştir.

INCIDENCE OF UTILITIES WITHIN DWELLING UNIT

SAĞLIK :

Bugün Şehirsel alanlarda başlıca sağlık problemleri, bu - laşıcı hastalıklar, beslenme, hastahane, dispanser, doğum- evi, özel klinikler ve teknik eleman yetersizliğidir.

Karachi içerisinde her 10.000 kişiye 6 doktor düşmektedir. Cahillikten sağlık koruyucu tedbirleri alınamamaktadır.

Hastahaneler daha ziyade şehir merkezinde toplanmış, kenar kısımlarda hastahane ve yatak adedi çok azdır. Bir yanda lüks hastahaneler diğer yanda düşük kaliteli devlet hastahane- leri vardır.

Şehirsel alanın sağlık problemi beslenme bozukluğu ve bağır- sak parazitleri olduğu kadar sıtma, çiçek, kemik iltihabı ve cüzzamı da ihtiva etmektedir. Hastalığın kontrolü yönünden etkili bir savaş yanında hastalığın başlıca sebepleri olan nok- sanlığı, çevre pisliği ve aşırı nüfus artması üzerinde de dur- mak gerekmektedir.

1. SAĞLIK HİZMETLERİ DURUMU :

Aşağıdaki tablo bugünkü hastahane ve diğer sağlık tesisleri alanlarını göstermektedir:

Tip	Sayı	Yatak Sayısı
Hastahaneler	64	6. 243
Dispanserler	274	-
Doğum evleri	80	1. 499
Anne ve Çocuk Sağlığı Merkezleri	75	-
Mütehassıs Klinikleri	73	-

**KARACHI
MEDICAL FACILITIES:
HOSPITALS & DISPENSARIES
1971**

EĞİTİM :

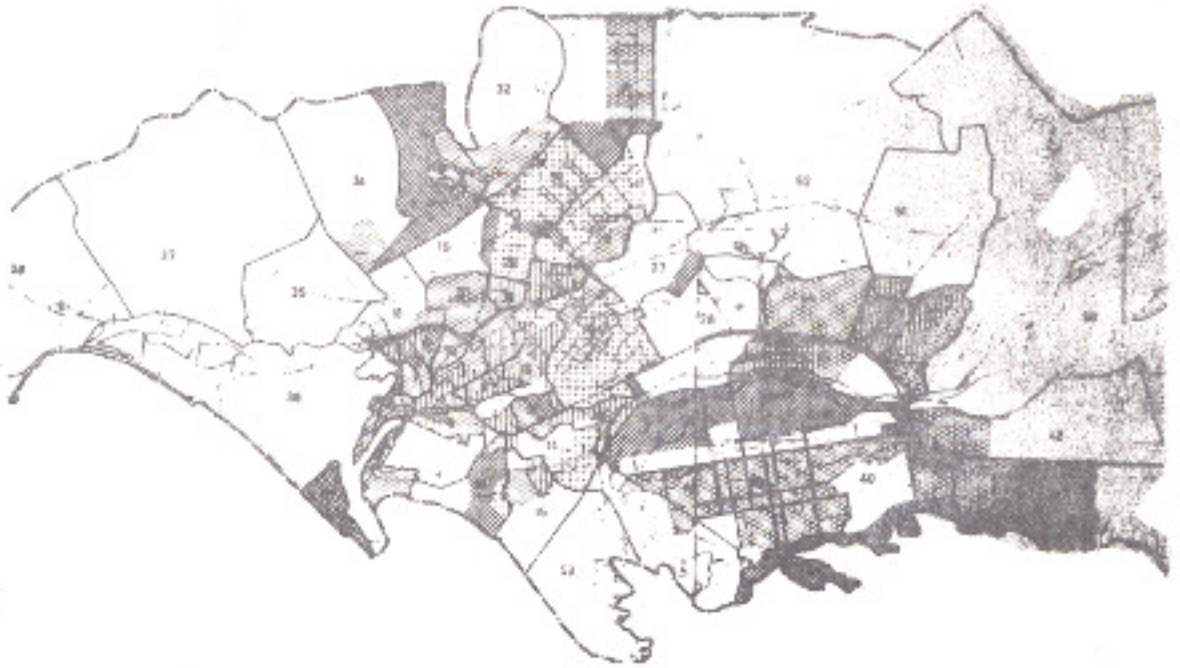
Eğitim noksanlığı sosyal ve ekonomik ilerleme yönünden en büyük engel olarak ortaya çıkmaktadır.

Karachi'de 15 yaşın üstündeki nüfusun % 53 ünün okur yazar olmaması (erkekler için bu rakam % 43 ve kadınlar için % 66 dır) acil eylemi gerektiren bir durum göstermektedir. Eğitim hizmetleri merkezi hükümet, özel sektör ve diğer yerel kuruluşlar tarafından sağlanmaktadır. 1971 de ilkokulların % 44 ü merkezi hükümet, % 40 ı özel teşebbüs ve 16 sı da yerel kuruluşlar tarafından sağlanmakta idi. Özel sektörün katkısı orta ve yüksek eğitimde daha da çoktur. Eğitim mecburi değildir; 1971 de yaşı 5 - 14 arasında olan çocukların sadece % 36 sı ilkokullarda kayıtlı idi. Kızlar için bu rakam % 20 idi. Orta eğitim için kayıtlı yüzdesi % 19 ve yüksek öğretim için de % 5 idi. 1961 denberi bu yüzdelerde artışlar kaydedilmiştir. Teknik eğitim özel teşebbüs ve kamu tarafından teknik okul, sanat okulu, ticaret ve meslek okullarında sağlanmaktadır. 1971 de 5.400 kişi, (veya 13 ilâ 19 yaş gurubun binde sekizi) bu kuruluşlarda kayıtlı idiler. Ayrıca da birçok işçi iş yerinde ve aile kurumlarında özel eğitim görme olanağına sahiptiler.

1971 de profesyonel eğitim için kayıt 9.800 idi. Ancak, teknik ve profesyonel düzeydeki en ciddi sorun, eğitimin ihtiyaç duyulan alanlarla iyi ilgisinin kurulmamış olmasından ötürü mezunların iş bulamamakla karşı karşıya oluşlarıdır .

KARACHI LITERACY LEVELS 1970

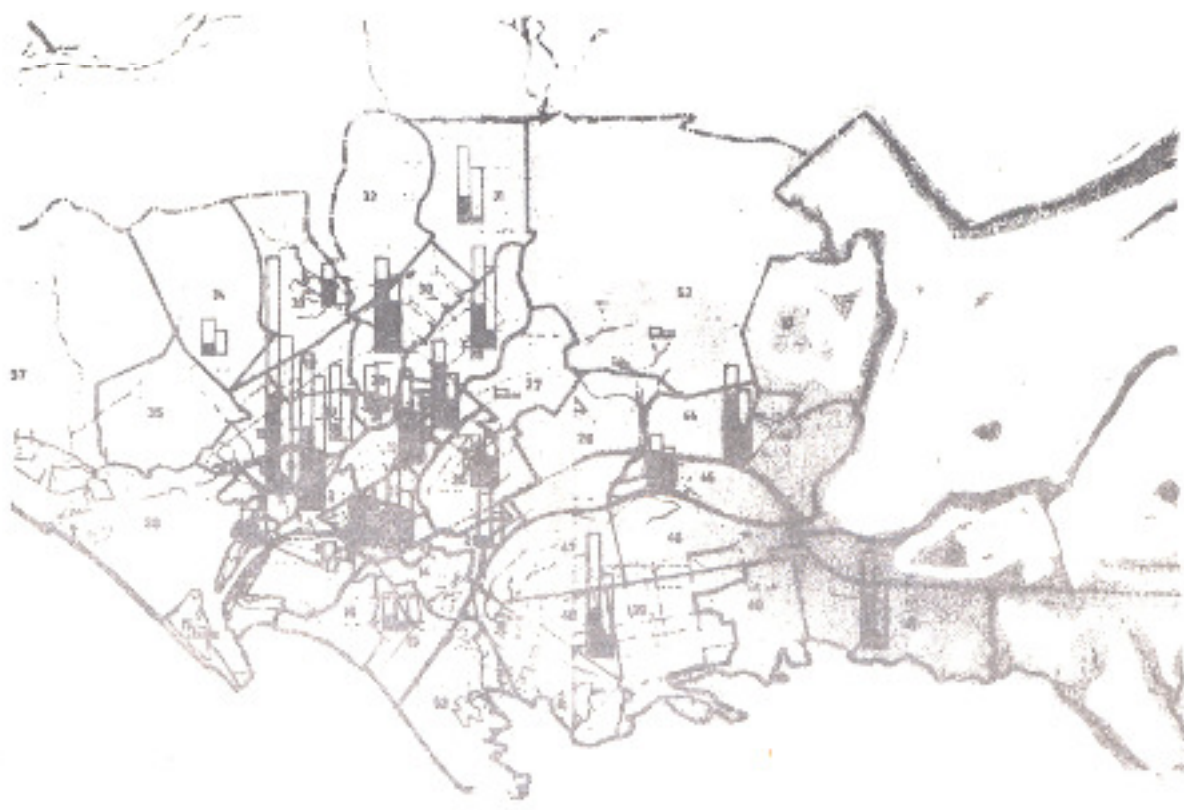
- BOUNDARY OF URBAN AREA
- BOUNDARY OF ANALYSIS ZONES
- 3 ANALYSIS ZONE NUMBER
- 0-24% LITERATE
- 25-49% LITERATE
- 50-74% LITERATE
- 75-100% LITERATE

E: NO DATA WERE AVAILABLE FOR ZONES LEFT BLANK.

KARACHI PRIMARY & SECONDARY SCHOOL POPULATION & SCHOOL CAPACITY 1971

- BOUNDARY OF URBAN AREA
- BOUNDARY OF ANALYSIS ZONES
- 3 ANALYSIS ZONE NUMBER
- 0 10000
- 5000
- 0
- SCALE: 1" = 10,000 PEOPLE
- PRIMARY SCHOOL AGE POPULATION
- SECONDARY SCHOOL AGE POPULATION
- SCHOOL CAPACITY
- SCHOOL CAPACITY
- NOTE: TOTAL HEIGHT OF BAR REPRESENTS TOTAL SCHOOL AGE POPULATION

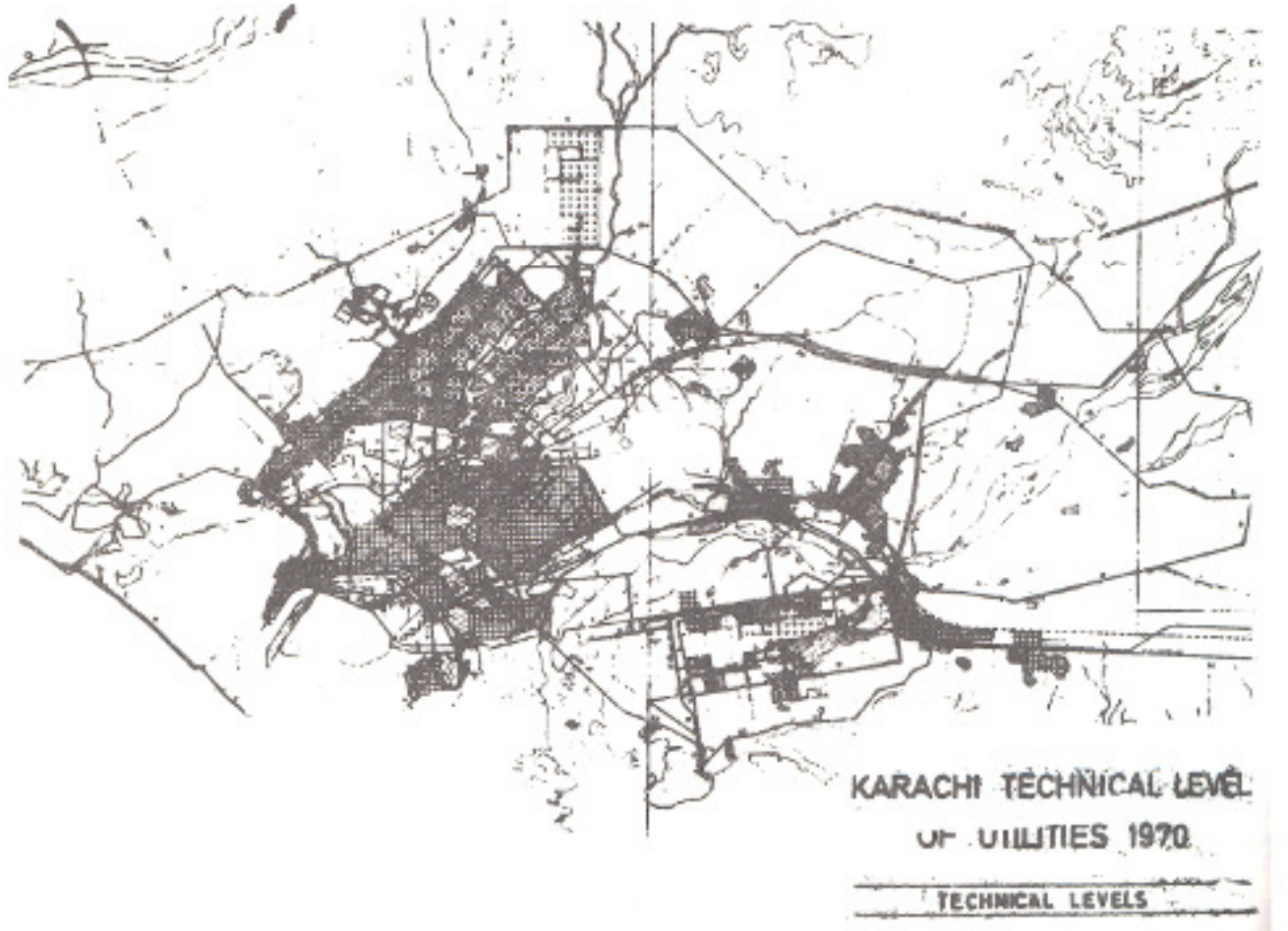

REKREASYON :

Karaşi'de çok az sayıda organize rekreasyon hizmet ve kamu kuruluşları var. Hayvanat bahçesi, Hill Park ve çeşitli Park ve oyun alanlara varsa da bunlar nüfusun belli kesimlerine cevap vermekte, özellikle düşük gelirli alanlara hizmet etmekten uzaktır. Bugün 1000 kişiye 0.2 ha.lık rekreasyon alanı düşmekte olup bunun dağılımı da bazı yerlerde çok az alan olmasına yol açmaktadır.

SAVUNMA ALANLARI :

Karaşi için çok önemli bir fonksiyon olan Savunma şehrin belli kesimlerinde 6.250 ha.lık bir alana yayılmıştır - ki bugünkü yoğunlukla bu alanlarda 2 milyona yakın insan barındırılabilir. Bu alanların bazılarında arazi talebi çok yüksek olup bazı savunma tesislerinin merkezi hükümetçe başka yere kaldırılma olanaklarının araştırılması arzu edilir. Bölgede bunun için bir çok uygun yerler olup, hükümet İLE Master Plan Bürosunun proje süresince bu konuda işbirliği yapılması söz konusudur.

İDARİ, MALİ, HUKUKİ VE ORGANİZASYONEL SORUNLAR

Karachi'de ve Karachi bölgesinde halkın planlama kararlarına iştiraki çok mahdut bir şekilde olmaktadır. Bu iştirakin düşük olmasının başlıca sebepleri, okuma - yazma bilmemek, gelir azlığı ve geçim derdinden kararlara iştirake vakit bulamamaktır. Cemiyet organizasyonları hakiki cemiyet organizasyonları olmaktan ziyade, aile grupları veya etnik topluluklar olmuşlardır.

Burada en önemli mesele, lokal organizasyonları kuvvetlendirip bunların plan yapma kararlarına katılmalarını temin etmek suretiyle planlamanın ademimerkeziyet esasları dahilinde teessüsünü sağlamaktır. Bu şekilde planlama kararları toplumun isteklerine daha uygun olarak verilmiş olur.

Ülkede iyi bir insangücü planlaması da olmadığından, amme hizmetlerinin topluma ulaştırılmasında teknik personel yokluğu duyulur. Bugün planmaya temel teşkil edecek ve metropoliten planlamayı temin edecek bir kuruluş kanunu yoktur. Karachi için özel bir şehir planlama kanunu da yoktur. Elde mevcut olan Karachi kalkınma otoritesinin emirnamesidir. Bu çeşit bir hukuki ortamın bugün modası geçmiştir.

Bugün Karachi'nin ve Karachi bölgesinin tek bir planlama otoritesine sahip olması ve bu otoritenin her çeşit kalkınmayı ve planlamayı kontrol etmesi lâzımdır.

Mahalli planlama kuvveti 1960 tarihli belediye idareleri kararnamesiyle belediyelere terkedilmiştir.

Böylece, planlama işine merkezi hükümet, merkezi hükümetin taşra teşkilâtı ve mahalli idareler olmak üzere çeşitli organizasyonlar katılmakta ve bunlar arasında kooperasyon olmadığı gibi, kararları arasında da bir koordinasyon sağlanamamaktadır.

Aynı mesele ; mesken, kanalizasyon, su, bayındırlık işlerinde de varıttır.

Yine aynı dağınıklık ve işlerin koordine edilememesi bu amme hizmetlerinin finanse edilmesinde de başgösterir. Mali idarenin iyi bir şekilde organize edilmesi icap etmektedir.

POLİTİKA SORUNLARI :

Gelir dağılımı. Çok küçük bir gurup zarif villalarda yaşarken Karaşi'nin nüfusunun büyük bir kısmı doğru dürüst bir aile yaşantısı için elzem olan şeyleri satın alabilecek güçte değildir. Fakirlerin problemleri Karaşinin en büyük problemi ve belki de şehrin istikbali için en büyük tehdit olma durumundadır. Makul bir planın doğrudan doğruya gelir seviyesi ve gelir durumu ile ilgilenmesi gerekir.

İş gücüne katılma - kadının iş gücüne katılma oranının azlığı onu çalışmanın ekonomik ve psikolojik yararlarından alıkoymanın ve ülkenin de üretici potansiyel kaybının de - recesini göstermektedir.

Sosyal ayrılık - Çok sayıda düşük gelirli insan, barakalarda ve fiziksel imkânsızlık alanlarında konsantre olmuştur . Çokları da konutun tek çekici şey olduğu kolonilerde izo - le olmuştur. Bu durum değiştirilmeli midir ? Nasıl bir politika gereklidir.

Nüfus büyümesi, ekonomik büyüme yi sağlarken nüfusun azaltılması arzu edilebilir. Sıkı tedbirlerle geleceğin şehirselleşme alanını desentralize etmek ve göçü kırmak gayretleri artık kaçınılmaz görünen korkunç bir şehirselleşme baskısını azaltmakta başarılı olabilir mi ?

III.1. SAFHA PLANLAMASINDAKİ İKİ ALTERNATİF PLANIN KARŞILAŞTIRILMASI

Karachi metropoliten planlamasında iki alternatif vardır.

1. Dağıtıcı yatırım planı (DIP : Distributive Investment Plan)

2. Toplayıcı yatırım Planı (CIP : Concentrated Investment Plan)

En iyi çözümü bulmada bu iki planı karşılaştırmak yardımcı olacaktır.

DIP : tarifi ; "Eşitsizlikleri ortadan kaldıracak (azaltacak) " yatırım pl.

CIP : tarifi ; "Üretimi ve prodüksiyonu mümkün olduğu kadar ve çabuk arttıracak yatırım planı "

PRENSİPLER :

Dağıtıcı Yatırım Planı (DIP)

Prensipleri şunlardır :

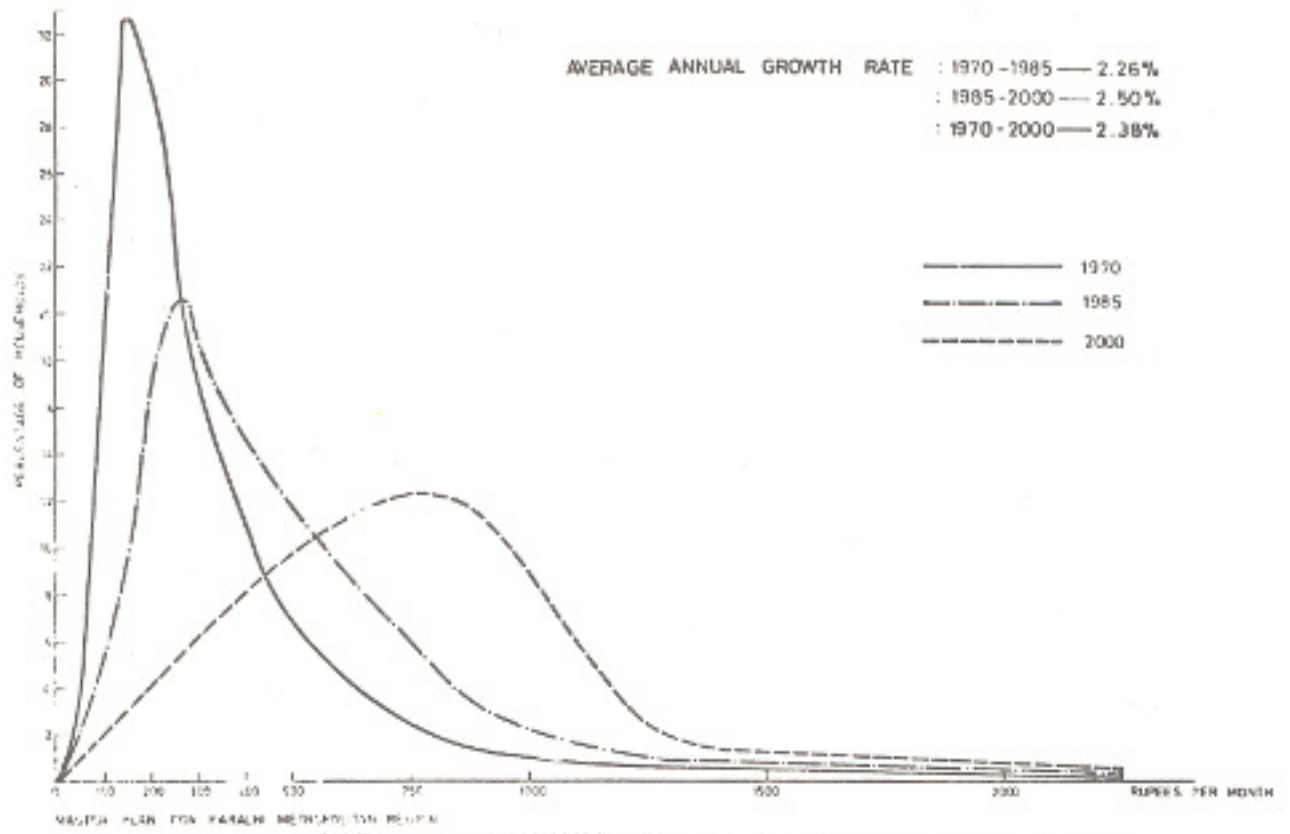
- Hane halkına dengeli gelir dağılımı
- Üretim araçları ve arazi üzerinde kontrol
- Sağlık, eğitim ve dinlenme servislerinde dengeli dağılım
- Esneklik (iktisadi, sosyal ve fiziksel alanlardaki yatırımlarda)

Karachi'nin batı Pakistandaki önemini düşünerek planların milli kalkınma prensiplerine dayanması veya sözü edilen alternatiflerin bütün Pakistanın hedef guruplarına hitap etmesi gerekir.

Yoğun - Merkezi Yatırım Planı (CIP)

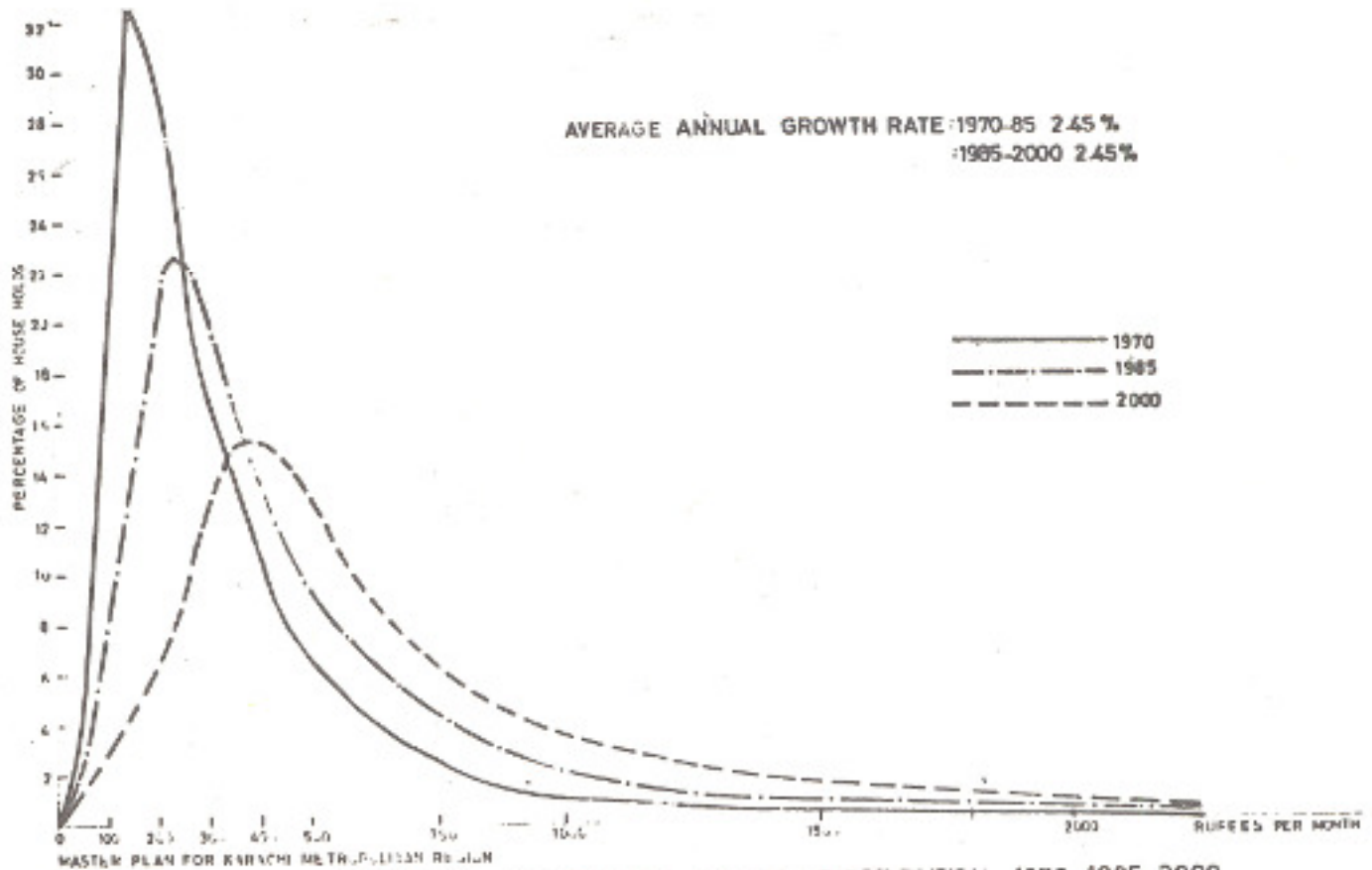
Prensipleri şunlardır :

- Yatırımlarda mümkün olan en yüksek kârı elde etmek
- Esnekliği devam ettirmek

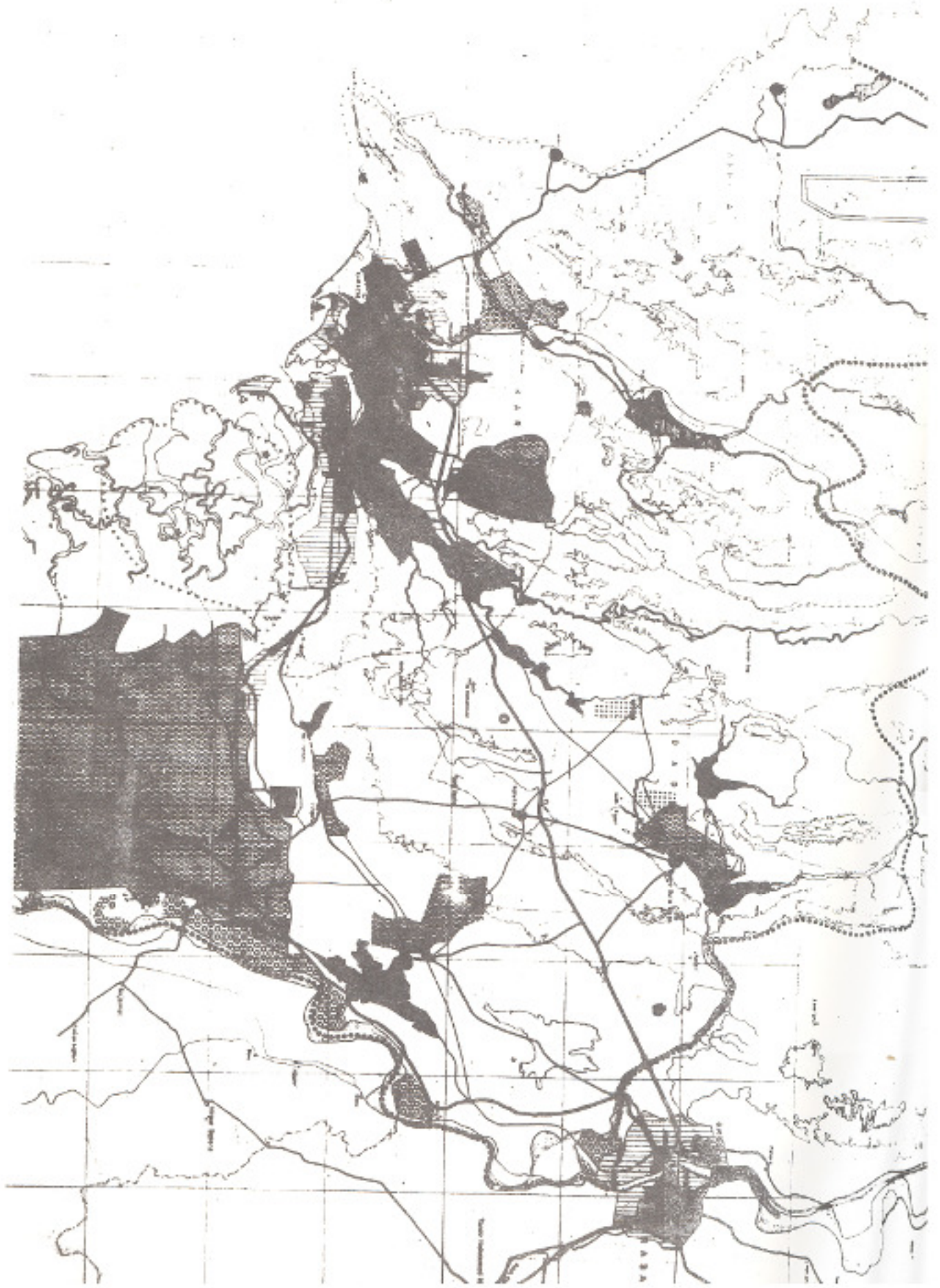
KARACHI HOUSEHOLD INCOME DISTRIBUTION 1970,1985,2000
 (DISTRIBUTIVE INVESTMENT PLAN)

Karachi'de "Dağıtıcı Yatırım" planına göre aylık aile geliri

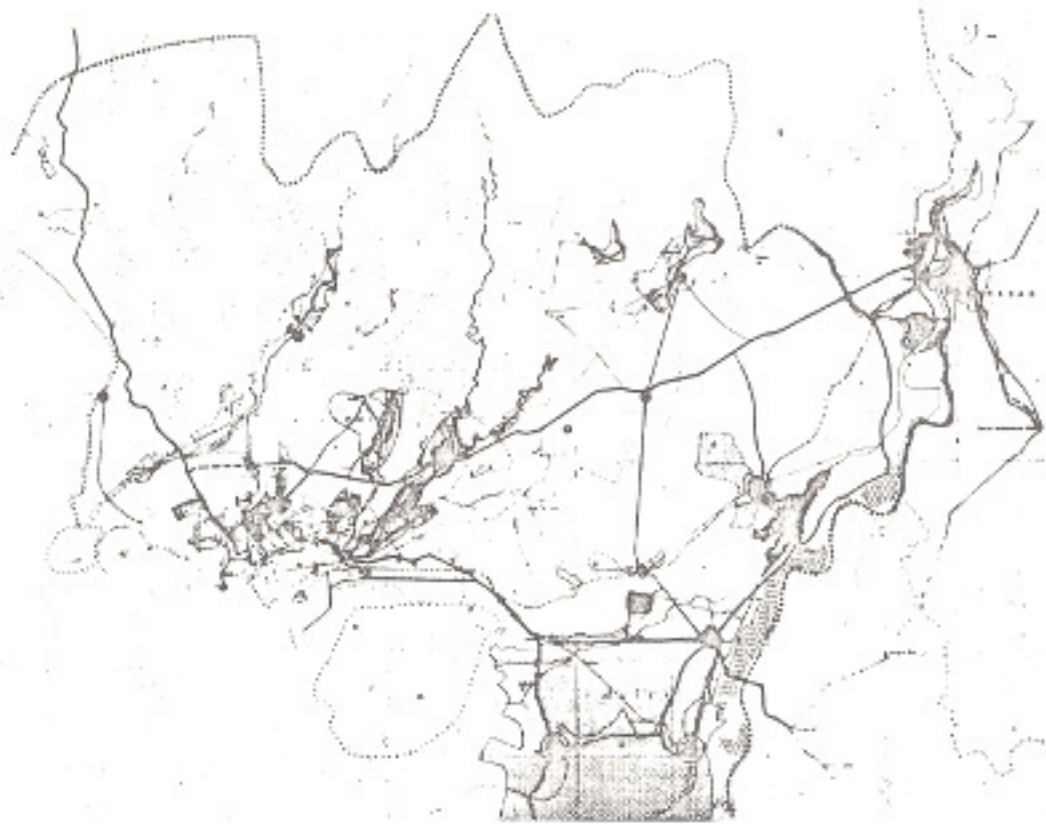

KARACHI HOUSEHOLD INCOME DISTRIBUTION 1970,1985,2000
 (CONCENTRATED INVESTMENT PLAN)

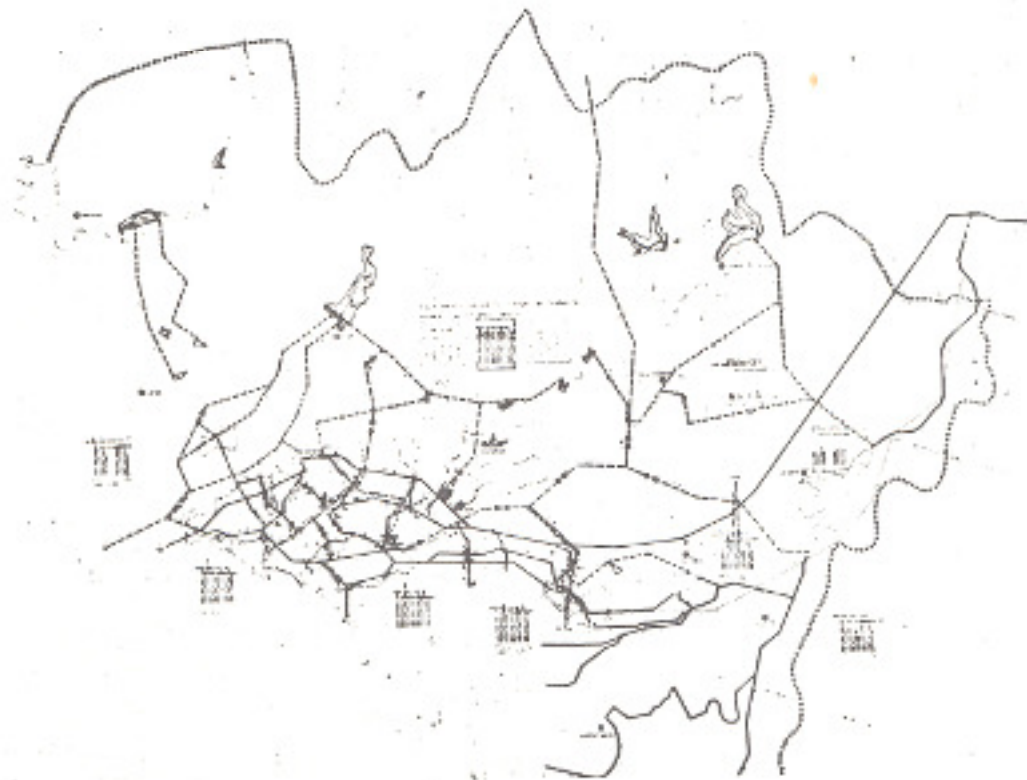
Karachi'de "Toplayıcı Yatırım" planına göre aylık aile geliri

Karachi metropoliten bölgesinde "Dağıtıcı Yatırım" planına göre 2000 yılında arazi kullanışı ve ulaşım düzeni

Karachi'de metropoliten bölgesinde "Toplayıcı Yatırım " planına göre 2000 yılında arazi kullanışı ve ulaşım

DIP de istihdam imalat, yapı ve alt yapı yatırımlarında yoğunlaşacaktır. Atıl kapasiteyi kullanmaya gayret edilecektir. İşgücünü kullanmaya dönük imalat sanayi DIP de desteklenmektedir.

CIP de ise yatırımlar sermaye teşekkülüne yöneltilecek ve sermayelerini çoğaltacak firmalara destek olunacaktır. Burada istihdam önemli olmayıp teknolojik üretim söz konusudur.

DIP ye karşıt olarak CIP de daha fazla ticaret ve servis yatırımları vardır. Üçüncü sektör artan işgücünü en fazla alan sektördür.

Tarım 2000 yılına kadar ekonominin çok önemli bir kısmını kapsayacaktır. Bu dönem DIP de fazla fakat CIP de azdır. Konut programı CIP de en fazla üretici olan konut yatırımlarını destekler. Orta ve yüksek gelirli guruplara yönelmiş bir konut programı vardır. Buna karşılık DIP deki temel strateji az gelirli, çalışan gurupların konut problemlerini halletmektir. Arazi mülkiyetini devlette tutmak ve kiralama politikası her çeşit halk gurubu için geçerlidir.

DIP yoluyla ulaşım yatırımlarında, dar gelirli gurupların yerleşme ve ulaşım problemlerinde çözümler gelişmiştir. CIP de ise ulaşım sadece yüksek gelirli hitap etmektedir.

Mali kaynaklardan istifadelenme DIP de her sınıf için imkân dahilindedir ; CIP de ise bu imkân çok üretken firmalar ve hane halkı içindir.

DIP de yatırımlar daha azdır ve hükümet bu yatırımları Pakistanın geri kalmış bölgelerine kanalize etmektedir. Bu Karaşi da nüfus artmasını yavaşlatacaktır. Yatırım seviyesi düşük olmakla beraber entansif işgücü kullanımı Karaşi de gerçekleşecektir.

CIP de yatırım seviyesi yüksek olduğundan çalışma imkânı Karaşi de oldukça yüksek olacaktır. Fakirlik oranı ve gelir dağılımındaki eşitsizlik nisbeten azalacaktır. Hükümet gelirleri DIP e nazaran daha yüksek olacaktır. Ekonomik kalkınma hızı bu alternatifte daha fazladır.

İki alternatif esneklikleri bakımından karşılaştırılmalıdır. Her plan için ulaşım ve alt yapı sistemleri ve arazi kullanış tekliflerinde esnekliği sağlamak için gerekli gayret gösterilmiştir. İki fiziksel gelişme teklifi tam benzer olarak adapte olamazlar, bununla beraber DIP alçak ve yüksek seviyedeki ekonomik kalkınma için daha uygulanabilir bir durum arz etmektedir. Daha yüksek bir ekonomik kalkınmaya CIP daha iyi uyum yapabilir. Fakat beklenen ekonomik büyüme meydana geldiği takdirde dar gelirli guruplar bundan çok müteessir olacaklardır.

Karachi şehirsel alanda "Dağıtıcı Yatırım" planına göre 1985 yılı için önerilen arazi kullanışı ve ulaşım

Karachi şehirsel alanda "Toplayıcı Yatırım" planına göre 2000 yılı için önerilen arazi kullanışı ve ulaşım

	RESIDENTIARY - 100-150 DENSITY
	RESIDENTIARY - 150-325 DENSITY
	RESIDENTIARY - 325-650 DENSITY
	RESIDENTIARY - 650-800 DENSITY
	RESIDENTIARY - 800 AND ABOVE DENSITY
	COMBINED INCOME RESIDENTIARY
	METROPOLITAN TRADE & SERVICES
	SUBMETROPOLITAN TRADE & SERVICES
	LOCAL TRADE & SERVICES
	INDUSTRY
	WAREHOUSING & WHOLESALING
	PARKS & RECREATION & ASSEMBLY
	AGRICULTURE

	SALT PANS
	UTILITIES - ELECTRICITY
	UTILITIES - WATER
	UTILITIES - SEWAGE
	UTILITIES - GAS
	UTILITIES - COMMUNICATIONS
	TRANSPORTATION TERMINALS
	MAJOR ARTERIAL ROADS
	MINOR ARTERIAL ROADS
	RAILWAY LINE ON SURFACE
	RAILWAY LINE ELEVATED
	RAPID TRANSIT LINE STATION
	DEFENCE

Karachi şehrşel alanda "Dağıtıcı Yatırım" planına göre 1985 yılı için önerilen arazi kullanışı ve ulaşım

Karachi şehrşel alanda "Toplayıcı Yatırma" planına göre 2000 yılı için önerilen arazi kullanışı ve ulaşım

**karachi metropoliten bölgesi
nazım plan projesi hakkında
birleşmiş milletlerin düzenlemiş
olduğu milletlerarası uzmanlar
paneli raporu**

Tercüme : Dr. Yücel Ünal

evner ergun	b. milletler
prof. kemal a. aru	türkiye
prof. s. grava	amerika
prof. j. jakobsen	amerika
prof. k. tange	japonya

- 1) Milletlerarası Uzmanlar Paneli (MUP) Pakistanın Karaçi şehrinde 2-7 Ekim 1972 tarihleri arasında toplanmıştır . MUP'nin toplanma sebebi : ilk devre proje raporlarını gözden geçirmek ; projenin teknik yönden gelişmesinin, özellikle projenin ana meseleleri proje personeli ile birlikte incelemek ve projenin nihayetlenmesine kadar kalan zaman içinde yapılacak çalışmalar için tavsiyelerde bulunmak ; Karaçi Metropolitan alanının kalkınma meselelerini tesbit edip, Birleşmiş Milletler kanalı ile Pakistan Hükümetini uyarıp bu meselelerin çözümü için uygun siyasi kararların alınmasını temin etmek olmuştur.
- 2) Uzmanlar Paneli, projenin ilk devre raporlarının gözden geçirme süresinde, proje personeli ile yapılan toplantılardan (briefings) ve Karaç bölgesi ile Karaçi metropoliten alanlarında yapılan gezi ve gözlemlerden yararlanmıştı . Panel tavsiyeleri ve sonuçları projenin ilk devre amaçları ile sınıflandırılmış olup, daha başlangıç safhasında kat'i teşhisler yapmaktan ziyade, ikinci devre çalışmalarına rehberlik etmeye yöneltilmiş bulunmaktadır. Prof. Tange bu raporun nihai redalasyon toplantısında bulunmamıştır.

- 3) Panel, Karaçi'nin kalkınma meseleleri için hazırlanmış olan projeye iyi bir yön verildiği kamsındadır ve bilhassa projenin meteaddit turlarda hazırlanması görüşü, Pakistan Hükümeti için, çeşitli siyasi meselelere, plânlamasının erken safhalarında çözüm yolları bulabilmesi yönünden çok yararlı olmuştur. Panel, projelerin müteaddit turlarda hazırlanması görüşünün, bu projelerin nihaf gayesi olan nâzım plânın hazırlanması ve tatbikinde verimliliği arttıracığına inmektedir. Panel, ilk devre çalışmaları sonucunda ortaya çıkan sonuçlar ve takip edilen politikaların karar merçile - rinin dikkatine sunularak milli, bölgesel ve mahalli olarak büyük önem taşıdığına işaret etmiştir. Karaçinin problem - lerinin çözümünde projenin daha tesirli olabilmesi, hüküme - tin daha erken ve iyi bir siyasi çözüm yolu bulmasına bağ - lıdır.
- 4) Panel, projenin metodolojisini tasvib eder ve birbirleri ile ilişki olarak incelenecek bütün sektörlerin her türlü geliş - mesini ekonomik, sosyal ve fiziki yönleri ile ele alınması - na imkân veren bu kapsamlı ve girişimli yaklaşımın deva - mını destekler. Panel, Karaçi'nin problemlerinin ancak böyle bir planlama yöntemi vasıtası ile çözümlenebileceğine inanır.
- 5) Panel, projenin çalışma sürecinde, önceden görülemiyen harici bozukluklar nedeniyle karışan Karaçi'nin prob - lemlerinin vüs'ati ve giriftliğine rağmen bugün elde edi - len neticelerin yüksek seviyeli mesleki değerde olduğunu kabul eder.
- 6) Panel, projenin birinci devre raporunun incelenmesinde iki alternatif teklifin, sadece siyasi tercihler tayfının kal - kınma stratejileri için belirginleşmiş model olarak naza - rı itibare alınabileceğini belirler. Panel, bu çeşit model tefrikinin en müsait siyasi alternatiflerin ve derecelendi - rilmesinde çok yararlı olacağını ortaya koymuş, bu dere - celendirme için de siyasi tercihlerin, az gelirli grupları, gelir, hizmetler ve mesken yönünden, insanca yaşatan ve onlara daha iyi hayat şartları hazırlayacak şekilde yönel - tilmesini tavsiye etmiştir. Bu arada, artması olmadan âdil bir dağılımın beklenemeyeceği, ülkenin verim kapa - sitesinin geliştirilmesi ihtiyacına ayrıca önem verilmesi gerekmektedir.

- 7) Panel, Karaçi'nin en belli başlı probleminin ancak acil tedbirler alınmadığı takdirde gelecekteki büyük oranda nüfus artışı olacağı kamsındadır. Bu görünüm karşısında ve politika hazırlama sürecinde, Panel, Pakistan'ın tüm nüfusu ve bilhassa Karaçi Metropoliten alanında beklenen nüfusun dramatik artışı ile hükümetin ciddi olarak ilgilenmesini belirler. Bir yandan nüfusun kontrolü, diğer yandan nüfusun kontrolü, diğer yandan iş imkânlarının yaratılmasını sağlayacak programların hazırlanmasına büyük bir öncelik tanınmasının nazarı dikkate alınması da öngörülmüştür.
- 8) Panel, Karaçi'nin gelişmesinin yüksek milli öneme haiz olduğunu tespit eder ve bunun sadece Karaçi'nin dengeli gelişmesini sağlamak için değil, aynı zamanda milli menfaatlerin en yüksek seviye çıkartılması için özel dikkat gösterilmesinin gerektiğine işaret eder. Panalin görüşüne göre bu projeye ilgili olarak hükümet tarafından alınmış en hayati karar, ülkenin kalkınmasında Karaçi'ye verilen rolün etraflıca tanımlanmasıdır.
- 9) Panel, Karaçi'de iş temini meseleleri ve sosyal hizmetlerin eksikliği ile ilgili olarak, eğitim ve çevre vasıfları üzerinde ehemmiyetle durmuştur. Eğitim alanında Panel, insan gücü eğitimi ile okur-yazar olmıyanların oranını azaltmak için yetişkinlerin eğitimine önem verilmesi gerekliliğini öngörmüştür.
- 10) Panel tavsiyelerinde, Hükümetin mahalli şartlara uygun yeni teknolojilerin geliştirilmesini teşvik eder. Pilot projeler ile denemeler bu çabanın en teşvik edici unsuru olacaktır.
- 11) Panel, ilk devre raporunun bulguları arasında olan su temininin Karaçi'nin yaşanabilir bir çevreye kavuşmasının kritik faktörü olduğu ve şehrin genişlemesini önemli bir şekilde sınırlandıracağı kanaati ile hemfikirdir. Panel prensip olarak bu kıt bulunan kaynağın yeniden devre içinde kullanılma kavramını tasdik etmektedir. Herşeye rağmen bu yaklaşımın fizibilitesi bütün teknik analizlerle yapılmalıdır. Bu alanda Birleşmiş Milletlerden yardım talep edilebilir. Tekrardan kullanma yoluna gidilmez ise ve Karaçi'nin milli görünümündeki rolünü kabul edersek, bugünkü şeklin devamı halinde milli su kaynaklarının dağıtımında şehirsel bölümü arttırılmalıdır.

- 12) Karachi'de amme hizmetlerinin dikkatli incelenmesi sonucunda, Panel aşağıdaki sıra dahilinde amme servislerinde acil tedbirler alınması gerektiği kanısındadır : Komşuluk ünitelerindeki zararlı pislikleri atmak için kanalizasyon toplama şebekesi, bütün sâkinlere yaşama kolaylığı getirmek için su dağıtma şebekesi, işçileri işyerine ulaştırmak için düzenli toplu münakâle vasıtaları.
- 13) Panel, Karachi Metropoliten Alanında kütle münakalesini temin ihtiyacını belirtmiş ve bu servisin yol yapısına büyük öncelik tanınması gerektiğine işaret etmiştir. Aynı zamanda etkin bir münakale idaresi (sevk ve idare, uygulama ve bakım) gerekmektedir. Panel bir metropoliten münakale idare sistemini kurmak gayesi ile tatbikata yönelmiş etüdlerin başlatılmasını tavsiye etmektedir. Meselâ, Panel bu çapta bir şehrin, yaya ve mahalli servis için gerekli bisiklet yollarının kurulmasını da ihtiva eden tüm bir münakale sisteme ihtiyacı olduğu hususuna dikkati çekmek ister.
- 14) Toplumun büyük bir kesiminin yaşama çevresinin kötülüğü durumu karşısında Panel, kamu sektörü ilgili bölümlerinin acilen seferber hâle getirilmesini, az gelirli kitlelerin bu problemlerine büyük öncelik taşıyan yoğun programlarla sarılmasını tavsiye eder. Bu programların önemi, en az gelirli olanlara barınma ve yaşama olanaklarını sağlamak için etkin teknikleri belirleyen "kendi-kendine yardım ve yöre ve hizmetler" şemalarında olmalıdır. Bu alandada, yine, çeşitli pilot projeler ele alınmalıdır. Barınma sorununun büyüklüğü nedeniyle mevcut konut stokunun yıkılmamasını temin çok önemlidir. Sadece, çok acil ve üzüntü verici problemler alanlara sınırlandırılmış, dikkatle elenmiş bir yenileştirme düşünülebilir. Panel konut yapımını finanse edecek kuruluşları güçlendirme sorununa acilen dikkat edilmesini tavsiye etmektedir.
- 15) Karachi Metropoliten Alanında alt yapı yatırımlarının maliyetini azaltmak için Panel, yakın geçmişteki kullanılan gelişme şemalarına bakmaksızın yüksek yoğunluktaki binaların yapılmasını tavsiye eder. Bununla beraber, bina inşaat teknikleri, iklim şartları ve yaşama düzenlerinin yüksek yoğunluktaki alanların tertiplenmesinde dikkatle incelenmesi gereğine işaret edilmiştir. Panel, Karachi bölgesinde yeni şehirlerin gelişmesini tavsiye etmez, fakat diğer mevcut büyük şehirlerin gelişmesini cesaretlendirmenin Karachi'deki fiziki gelişmenin yükünü azaltma bakımından benimsenmektedir.

- 16) Panel, ilk devre raporunda takdim edilen iki adet fiziki düzenleme haritasından hiçbirinin Karaçi'nin kalkınması için ortaya atılmış hakiki bir planlama taslağı mahiyetinde olmadıkları hususunun açıklığa kavuşmasını arzu eder. Panel bunların sadece raporda ortaya atılan iki alternatif stratejinin prensiplerinin şema olarak canlandırılması ve izahı olduğunu kabul eder. Elbette Karaçi' için kabili tatbik olan pek çok fiziki kalkınma modelleri mevcuttur, fakat ikinci devre çalışmalar tamamlanıncaya kadar bu hususta belirli tavsiyelerde bulunmak münasip olmayacaktır. Genel bir prensip olarak Panel, kütle münakalesi ihtiyaçlarını cevaplandırarak olan ve diğer amme hizmetlerini getirecek ve şehir fonksiyonlarının etkinliğini arttıracak fiziki kalkınma modellerine mütemayildir.
- 17) Geniş ve müessir kamu arazi mülkiyeti Karaçi'nin gelişmesini kontrol edebilmesi için bulunmaz bir fırsattır. Katı arazi politikaları bu kontrolü tatbik edebilmek için gereklidir. Bunlar aynı zamanda şehirsiz gelişmeyi finansa etmek amacı ile kullanılmalıdır. Kamu arazisinin satılmasına izin verilmemelidir. Kamu arazisini kiralama mekanizmasının daha iyi kullanılması ile câri arazi değerlerini yansıtmaya ve şehir gelişmesini güdebilme çok önemlidir. Benzer şekilde arazi politikası sevk ve idaresi daha etkin olmalı ve arazi geliştirmesinde kamu sektörünün daha aktif rol oynaması teklif edilmektedir. Şehir geliştirmesinin Karaçi'de kritik bir sorun olması üzerine Panel, bu sorun için özel bir dikkat ve inceleme tavsiye etmektedir.
- 18) Projenin bitiminde kât'i olarak kabul edilecek nâzım plan tavsiyelerini belirtmek için gerekli tamamlama mekanizmalarının sorunu şimdiden ele alınmalıdır. Panel bu büyük bir projenin mahalli hükümet seviyesinde mevcut idari güç ve mali kaynaklarla etkili bir şekilde yapılamayacağı kamsındadır. Karaçi'nin milli doku içindeki merkezi hükümetin rolü göz önüne alınırsa ve Merkezi Hükümetin Karaçi'nin kalkınması için ana yatırım kararları almasındaki sorumlulukları düşünülürse, sonunda metropoliten alanın kalkınmasında kuvvetli bir koordinatör rolü oynayacağı düşünülebilir. Panel, bu ihtiyaca dayatılmış bir sonuçlandırma sistemine yöneltilen araştırmaların yapılmasını tavsiye etmektedir.

- 19) Panel, Projeyi daha fazla desteklemesi için hükümeti teşvik etmiş ve ikinci devre proje çalışmaları için çok lü - zumlu olacak temel verilerin toplanması ve öngörmüştür. Panel, bu çeşit bir teşebbüsün, proje için sağlayacağı avantajlar yanında hükümete de pek çok faydalar sağlayacağına inanmıştır.
- 20) Panel, Karaçi'nin kalkınma ameliyesinde ortaya çıkacak belirsizlikleri tamamen kabul eder. Buna rağmen panel, bu buhranlı anda mümkün olduğu Projenin ortaya koyduğu politikayı aydınlatması için hükümeti uyarır ve böylece Karaçi'nin gelişmesi ile ilgili olan tavsiyelerin en makul ve hem de kat i mahiyet arz etmesini temin eder. Diğer taraftan, Panel, maksimum elastikiyeti olan bir kalkınma planı hazırlaması için proje ekibini ikaz eder ve böylece Karaçi'nin Metropolitan alanında vuku bulacak kaçınılmaz ve beklenmedik kalkınmaların uzlaştırılmalarını temin eder.
- 21) Panel Karaçi Kalkınma Örgütü, Nazım Plan Departmanı üyeleri, Birleşmiş Milletler ve taşeronlar arasında mükemmel bir çalışma ortamının tesis edilmiş olduğunu memnuniyetle not eder. Diğer hükümet bölümlerinin de ilgilileri tesirli olmuş ve Panel, hükümeti bu bölümlerin projenin işleyişi ile devamlı olarak ilgilenmelerini temin babında bir mekanizmayı kurmak için ikaz etmiştir. Bununla ilgili olarak, Karaçi'nin kalkınma problemlerinin milli ve bölgesel mahiyeti haiz olduklarını ve, milli ve bölgesel karar oranları kadar mahalli organlarında projenin planlama süresi ve hatta birbirini takip eden uygulama safhalarında da ilgilenmelerinin gerekli olduğu işaret edilmiştir.
- 22) Sonuncu bir not olarak Panel, kısa vadeli âcil problemleri ile proje grubunun ilgilenmesini projenin uzun vadeli gayelerini bir kenara bırakmamaları şartı ile destekler. Bu konuda, Panel, proje tarafından, çelik tesisinin yerleşme sorunlarına, yeni yerleşme alanları ve planlama hukukuna getirilen çözümlere olan katkıları tasdik eder.